Suomalaisen Eläin- ja Kasvitieteellisen Seuran Vanamon
Kasvitieteellisiä Julkaisuja
Osa 10. N:o 2.
Annales Botanici Societatis Zoologicæ-Botanicæ Fennicæ Vanamo
Tom. 10. N:o 2.

PADASJOEN PITÄJÄN ITÄPUOLISKON KASVISTO

KARIN BJÖRKLUND

1 tekstikuva ja 2 -karttaa

Deutsches Referat:
Die Flora der östlichen Hälfte des Kirchspiels Padasjoki in Südfinnland

HELSINKI 1938

HELSINKI 1938
SUOMALAISEN KIRJALLISUUDEN SEURAN KIRJAPAINON OY.

ALKULAUSE.

Kirjalliset tiedot Padasjoen pitäjän kasvistosta ovat hyvin vähäiset. J. P. Norrlin mainitsee teoksessaan »Bidrag till Sydöstra Tavastlands Flora» (1870) noin kymmenkunnan kasvia Padasjoelta. Eräitä muitakin hänen havaintojaan on Hj. Hjeltin »Conspectus Florae Fennicae» teoksessa. Viimeksimainitussa mainitaan myöskin yksityisiä seuraavilta henkilöiltä peräisin olevia tietoja pitäjän kasvistosta: A. A. Bergström, E. Bonsdorff, O. Collin, Elmberg, O. Engström, E. Fieandt, R. Hult, C. Knabe, Svinhufvud, F. Tengström, E. Vainio, O. v. Zanzen, M. Öberg ja Åström. Pitäjänkuvauksessa (s. 346–354) »Suomenmaa» teoksen IV:ssä osassa on myös muutamia kasvimainintoja.

Jo kouluaikanani, kesästä 1920 lähtien, keräilin kasveja pitäjän eri osista, kuitenkin pääasiassa Osoilan kylästä, jossa kesäkotini sijaitsee, kirkonkylästä, Seitniemen kulmalta sekä Virmailan saaresta. Opiskeluvuosinani retkeilin suunnilleen näillä samoilla paikoilla. Kesän 1934 käytin Padasjoen itäosan järjestelmälliseen tutkimiseen, täydentäen vielä havaintojani kesinä 1936 ja 1937. Karttaan 1 piirretyistä, viime kesien retkeilyreiteistä näkyy, että tutkimani alueen itäisessä osassa retkiverkosto on aika paljon tiheämpi kuin läntisessä, jossa liikkuminen täysin asumattomissa metsissä ja laajoilla soilla on paikoin hyvinkin hankalaa.

Kehoituksen Padasjoen pitäjän itäpuoliskon kasviston tutkimiseen sain opettajaltani, professori K. Linkolalta, joka on opastanut minua työssäni lukuisin neuvoin. Pyydän tässä saada esittää prof. Linkolalle kunnioittavat kiitokseni.

Kirjoitukseni aineisto on pääasiassa omilla retkillä koottua. Vähäisten kirjallisten tietojen lisäksi olen kuitenkin saanut suullisia tietoja useilta henkilöiltä. Erikoisen paljon tietoja sain kouluneuvos Einar Fieandt-vainajalta, joka milteipä 50 vuoden aikana vuosit-

tain oli tehnyt havaintoja Padasjoella, lähinnä Saksalan kartanon mailla ja Kauratteella. Ylioppilas ANNIKKI LINNASALMI, joka on retkeillyt pääasiassa Kellosalmella, on samoin hyväntahtoisesti antanut tietonsa käytettävikseni. Suullisia- tai herbaariotietoja ovat vielä kartuttaneet: lehtori A. TH. BÖÖK, pastori LEO BÖÖK, taiteilija KERTTU BÖÖK, opettajat E. BRUSILA ja ELLI PASTILA, ylioppilaat TEUVO ÄYRÄPÄÄ, AUNE SELINMAA, HELENA LATTU, HELMI VÄINÖLÄ ja OIVA PAANANEN sekä koululaiset KIRSTI SUOMINEN ja SIRKKA KORREMÄKI. Kaikille näille henkilöille olen vilpittömästi kiitollinen, samoinkuin myöskin kaikille niille henkilöille, jotka ovat minua retkilläni avustaneet.

Fil. maist. I. HIITONEN on hyväntahtoisesti tarkastanut lajimääräykseni.

SISÄLLYSLUETTELO.

Sivu

I. Pitäjän yleinen aluekuvaus 1
II. Itäisen Padasjoen pitäjän kasvimaantieteellisten seudukkeitten yleiskuvaus 4
III. Eri seudukkeitten kasviston erilaisuus 8
IV. Kasvistollinen lajiluettelo 14
Kirjallisuusluettelo 66
Deutsches Referat 67

Digitized by the Internet Archive
in 2025

https://archive.org/details/annales-botanici-fennici_1938_10_2

I. PITÄJÄN YLEINEN ALUEKUVAUS.[1]

Padasjoen pitäjä sijaitsee Keski-Hämeessä, Päijänteen lounaisrannalla, Vesijaon–Padasjoen vesistön ympärillä.

Suurin pituus luoteesta kaakkoon on 40 km ja suurin leveys koillisesta lounaaseen 30 km. Vesirikkaan pitäjän pinta-ala ilman vettä on viimeisten tilastotietojen mukaan 516.4 km². Tutkimani osa on alaltaan jonkin verran yli puolet pitäjän kokonaispinta-alasta.

K o r k e u s s u h t e e t. Suurin osa Padasjoen pitäjää on 100–150 m yläpuolella meren pinnan. Luoteinen Vesijaon–Lummeneen ylänkö kohoaa n. 110–140 m y.m.p. ja ulottuu Arrakoskelle saakka idässä. Alavampia maita, n. 80 m y.m.p., on Päijänteen loivemmilla rannoilla esim. kirkonkylän ja Nyystölän kohdalla sekä Maakeskenlahden perällä. Yli 150 m meren pinnasta ulottuvia pienempiä alueita on siellä täällä. Vähän laajempi sellainen on aivan lähellä Päijännettä, Hirvijärven–Alijärven koillispuolella. Toinen samanlainen ylävä alue ulottuu Osoilan–Syrjäntaan, Nyystölän takamaiden kautta Auttoisille. Päijänteen saaristo on aika korkeata; kohoaapa Virmailansaaren Rasinmäki 190 m y.m.p.

K a l l i o p e r ä kirkolta etelään samoinkuin Vesijaolta luoteeseen on kiillegneissiä. Pienehköt alueet, Kirjosniemen itäpuolisko ja Auttoisten Rautjärven ja Jamoinjärven itäpuoliset tienoot ovat granaattipitoista graniittia. Pitäjän keskiosa ja saaristo ovat tasarakeista graniittia. Kasiniemen vesistön pohjoisrannalla on 7 km:n matkalla esiintyvä gabrovyöhyke.

I r t a i m i s t a m a a l a j e i s t a on sisäpitäjässä vallitsevana moreenisora, joka monin paikoin muodostaa hyvin lohkareisia mäkimaisemia. Pitäjän länsiosassa ovat notkomaat ja painanteet lukuisain rahkasoiden, enimmäkseen mäntyrämeiden peitossa. Enimmin

[1] S u o m e n m a a, IV, s. 346–354.

on tällaisia ehkä Vesijaolla, Toritulla ja Auttoisilla. Suurempia savialueita on vain Päijänteen läheisyydessä: Maakeskessä, Nyystölässä ja Jokioisissa kirkon seuduilla.

Huomattavana tekijänä Padasjoen maisemissa ovat jokseenkin yhdensuuntaiset vierinkiviharjut, jotka pohjois-luoteis–etelä-kaakkoissuuntaisina kulkevat halki pitäjän. Huomattavin on näistä ns. Toritun–Asikkalan harjujono. Padasjoen puolella se alkaa pohjoisessa Alhon harjuna ja jatkuu kautta pitäjän aina Maakeskeen saakka, jossa se madaltuu ja leviää. Täältä harju jatkuu Asikkalan pitäjän puolelle. Pitäjän länsiosassa kulkee toinen harju Vehkajärveltä Auttoisten kautta Evolle. Kolmas pienempi harju alkaa Kello-

Kartta 1. Tutkimusalueen jako kasvimaantieteellisiin seudukkeisiin sekä retkeilyreitit. Paksu katkoviiva on tutkimusalueen länsiraja.

Karte 1. Das Untersuchungsgebiet und dessen Einteilung in die Teilgebiete I und II. Die punktierten Linien sind Exkursionsrouten, die dicke gestrichelte Linie die Westgrenze des Untersuchungsgebietes.

salmelta, kulkien kukkulajonona kirkolle saakka. Neljännen harjujonon muodostaa omituinen n. 8 km pitkä Kelventeen saari Päijänteessä.

A s u t u s on tihein pitäjän etelä- ja keskiosissa Päijänteen rannikolla. Tämä onkin luonnollista, sillä täällähän ovat pitäjän milteipä ainoat maanviljelykselle erittäin sopivat laajemmat savimaat. Viljelys onkin täällä vanhaa, syvää ja voimaperäistä. Onhan tämä alue sitäpaitsi myös liikenteellisesti edullisin. Vastakohtana tälle viljelysseudulle ovat pitäjän takamaat luoteessa ja lännessä, jossa paitsi vesistöjen varsilla esim. Alhon, Ansion, Vesijaon ja Auttoisten tienoilla on vain siellä täällä yksinäinen torppa pienine peltotilkkuineen. Päijänteen saarissa on muutamissa asutus melkoinen, niinkuin esim. Virmailassa ja Hinttolan saaressa. Asukastiheys koko pitäjässä on nykyisin 10.2 henkilöä km^2 kohden.

Padasjoen asutus on hyvin vanhaa. Kivikautisia löytöjä on paljon. Vesijärven seudun hämäläisasutus ulotti varmaan jo varhain kielekkeensä Padasjoelle saakka. Hallintopitäjänä mainitaan Padasjoki jo v. 1465.

II. ITÄISEN PADASJOEN PITÄJÄN KASVIMAANTIETEELLISTEN SEUDUKKEITTEN YLEISKUVAUS.

Lähimpänä aiheena Padasjoen kasviston tutkimiseen oli paikalliskasvion puute tältä seudulta, joka vakituisena kesänviettopaikkanani on tullut tavallaan kuin kotiseudukseni. Tieteellisessä mielessä tuntui suotavalta saada paikalliskasvion laatimisella aikaan selvitys siitä, miten voimakkaana Hollolan lehtokeskuksen kasvistollinen rikkaus vielä Padasjoella saakka tuntuu. Toiselta puolen oli myös mielenkiintoista lähemmin perehtyä niihin suuriin kasvistollisiin eroihin, joita jo etukäteen voi aavistaa olevan olemassa pitäjän itäisimmän, Päijänteen rantamilla ja saarilla sijaitsevan, varsinaisen asutun osan ja siitä länteen levittäytyvän, harvaan asutun saloluontoisen sisämaa-alueen kesken. Kuuluuhan edellinen LINKOLAN (1922, s. 117) viljavuusaluejaottelussa alueeseen Etelä-Hämeen Keski-Päijänteen rantamat, jossa kasvirikkaita, hedelmällisiä maita vielä on paljon, jälkimmäisen sijaitessa aivan Lammin–Kuhmoisten saloseudun rajalla, mikä alue Linkolan mukaan on »luultavasti verrattain karua, ollen Etelä-Hämeen hedelmättömintä seutua».

Pitäjän läntinen osa on sangen laaja, niin että se vaikeakulkuisuutensa vuoksi ei valitettavasti voinut kokonaan tulla tutkituksi. Mutta otin siitä retkeilyjeni kohteeksi sentään siksi suuren osan, että senkin kasvistollinen luonne lienee pääpiirteissään tullut ilmi. Tutkimusalueeni, Padasjoen pitäjän suuri itäinen puolisko, käsittää täten kaksi toisistaan selvästi eroavaa, kartalla 1 lähemmin rajoitettua kasvimaantieteellistä seuduketta, joista itäisempää kutsun seuduke I:ksi, läntisempää, joka vielä jatkuu tutkimusalueen rajan yli länteen päin, seuduke II:ksi.

S e u d u k e I sijaitsee pitäjän itäisimmässä osassa ja käsittää suurimman osan tutkimastani alueesta. Siihen kuuluvat Päijän-

teen rantamaat, kirkonkylän seudut, Mainiemen, Alijärven, Kellosalmen, Arrakosken, Kaukelan ja osaksi Kauratteen tienoot, Nyystölän ja Maakesken asutuskeskukset sekä Kirjosniemi ja Päijänteen saaristo.

Seudukkeen pohjoinen osa, samoinkuin saaristokin, on tasarakeista graniittia, jotavastoin seudut kirkonkylästä etelään ovat kiillegneissiä. Kirjosniemen itäisessä osassa kulkee granaattipitoinen graniittivyöhyke. Pitäjän laajimmat savialueet sijaitsevat tässä seudukkeessa, nimittäin kirkonkylässä sekä kylissä tämän eteläpuolella Nyystölässä ja Maakeskessä. Seudukkeen pohjoiset osat ovat sitävastoin pääasiassa moreenisoraa. Vierinkiviharjuista sattuvat Kellosalmen–kirkonkylän sekä Kelventeen harjut seudukkeeseen I.

Seudukkeen eteläisten osien ollessa verraten eutrofiset edullisen kallioperän ja viljavien savien vaikutuksesta, ovat pohjoiset moreenimaat mesotrofisluonteisia. Nämä kaksi aluetta muodostavat kuitenkin siksi yhtenäisen kokonaisuuden, että olen käsitellyt ne yhtenä kasvimaantieteellisenä seudukkeena.

Metsämaata on tällä alueella Ilvessalon mukaan koko maa-alasta n. 80 % ja tästä *Myrtillus*- (MT) tyyppistä metsää yli 45 %, *Vaccinium*- (VT) tyyppistä n. 30 %. Karuimmilla mailla on myöskin *Calluna*- (CT) metsiä. Lehtoja on useissa paikoin. Laajimpia ne ovat ehkä Virmailan saaressa ja Kirjosniemessä. Verraten lajirikkaita tai reheviä, joskin pienempiä lehtoja kuin edelliset on kirkonkylän Koiravuoressa, Kellosalmella, Vähässä-Salossa sekä Vanhan-Tyllän luona suuren kallion juurella. Pieniä puronvarsilehtoja on useissa kohdin. Seudukkeen vierinkiviharjujen rinteille on paikoitellen muodostunut harjulehtoja. – Mänty on seudukkeen metsää muodostavista puista ehdottomasti yleisin. Kuusi- ja koivuvaltaisia metsiä on jokseenkin samassa suhteessa. Jaloista lehtipuista tavataan seudukkeessa *Corylus*, *Tilia* ja *Acer* (kartta 2). Kaikki viisi *Corylus*-esiintymää ovat seudukkeen eutrofisimmassa osassa. Lukuisat lehmuksen löytöpaikat jakaantuvat verraten tasaisesti yli koko seudukkeen. Kaikki vaahteraesiintymät sattuvat yhteen lehmuspaikkojen kanssa.

Suot ovat verraten pienialaisia, lukuunottamatta Virmailan saaren sisäosia, missä vielä on jokseenkin laajoja soita. Pääasiassa ovat suot korpia ja rämeitä. Monasti ovat ne hyvälaatuisia, joten suoviljelys monin paikoin on suhteellisen kannattavaa. Viljelyskel-

poisiksi on arvioitu n. 10–20 % kaikista soista. – Luonnollisia niittyjä on verraten vähän, ja sijaitsevat ne pääasiassa järvien ja jokien rantamilla.

Maanviljelys on seudukkeen eteläosissa siksi levinnyttä, että pellot näyttävät hallitsevan suurta osaa eteläisistä maisemista. Joskin ensiluokkaisia peltosavia on vain seudukkeen eteläosassa, niin karumpia pohjoisiakin osia huolellisesti viljellen on päästy hyviin tuloksiin.

Kalliokasveille sopivia moreenipeitteestä paljastuneita kallioita on seudukkeessa monin paikoin.

Päijänteen rannat ovat rikkonaiset, milloin kallioiset ja jyrkät, milloin loivat, hietikkoiset tai etenkin lahtien poukamissa hedelmälliset. Seudukkeen eutrofisin osa on tavallaan pitäjän järviköyhin alue. Täällä on Päijännettä lukuunottamatta ainoastaan pieni Suotajärvi, joka upottavine rantoineen näyttää olevan vesikasveille, vaateliaillekin, erittäin sopiva. Vaateliaita vesikasveja on edellisten lisäksi eniten Padasjoessa, Ylijärven Ruokolahdessa, Aunetarha-järvessä sekä Kirkkolammessa ja Miestämässä. Virmailan saaren kolmesta pikkujärvestä ovat ainakin Nuottajärvi ja Purtlampi verraten oligotrofisia.

Läntiseen seudukkeeseen II kuuluvat: Alho ja Torittu sekä Syrjäntaan, Nyystölän ja Maakesken takamaat. Sen tutkittu osa on kooltaan paljon pienempi kuin seuduke I.

Kallioperä on jokseenkin kauttaaltaan tasarakeista graniittia. Irtaimista maalajeista on moreenisora vallitsevin, laajempien savialueitten puuttuessa kokonaan. Maasto on epätasaista, notkojen ja painanteitten vuorotellessa ylävämpien maitten kanssa. Toritun–Asikkalan harju alkaa seudukkeen pohjoisosasta, katkeaa Miestämän järven kohdalla, mutta jatkuu taas, joten sama harju on todettavissa seudukkeen eteläosassakin, tosin täällä madaltuneena ja levinneenä.

Yksitoikkoisina toistuvat tässä seudukkeessa pienet viljelykset, laajat suot, metsät ja ± oligotrofiset järvet, joten seudukkeella kokonaisuudessaan on verraten oligotrofinen leima.

Lehtoja ja lehtomaisia metsiä on seudukkessa hyvin niukasti. Vaateliaita lehtokasveja on eniten seudukkeitten I ja II rajamailla sekä Sudenojan eteläpuolella Nyystölän takamailla. MT-tyyppiset metsät ovat tässäkin seudukkeessa vallitsevina. VT-metsiä on verraten laajalla alalla esim. Toritun–Asikkalan harjun eteläisellä madaltuneella osalla Nyystölän ja Maakesken kylien välillä. Näitä

nummia on valtamaantien kahden puolen, mutta etenkin tiestä länteen. Tämä samainen harju on pohjoisempanakin ± oligotrofinen. Jaloista lehtipuista esiintyy tämän seudukkeen lähemmin tutkitussa osassa vain *Tilia*.

Suot ovat suorastaan leimaa-antavia. Lukuisat notkomaat ja painanteet ovat rahkasoiden, enimmäkseen mäntyrämeiden peitossa. Laajimmat ovat suot Toritulla.

Muutamissa kyläpaikoissa kuten Alhossa ja Toritulla ovat pellot laajahkoalaisia, mutta muuten on seudukkeessa vain siellä täällä talo tai torppa pienten peltojensa keskellä.

Kalliokasveille sopivia kasvupaikkoja on seudukkeessa jokseenkin vähän.

Järvet ovat yleensä hyvin oligotrofisia, esimerkkeinä: Hirvijärvi, Vehkajärvi, Tevänti, Särsjärvi, Naukjärvi, Majainen, Tarusjärvi, Telhonjärvi ja Rämööjärvi, ollen monissa tummaa suovettä. Vaateliaita vesikasveja viihtyy vain Lummeneessa, Nälkäjärvessä ja Isossa-Torittujärvessä.

III. PITÄJÄN ERI SEUDUKKEITTEN KASVISTON ERILAISUUS.

Vertailua seudukkeitten I ja II kasviston välillä ei ole helppo tehdä aivan tasapuolisesti, syystä että seuduke I on pinta-alaltaan huomattavasti suurempi ja sen lisäksi aika paljon tarkemmin tutkittu kuin seuduke II.

Vakinaisten putkilokasvien koko lajiluvun ollessa koko tutkimusalueella 500 on se seudukkeessa I 488, mutta seudukkeessa II vain noin 350:n vaiheilla.

Seudukkeen I suurempi lajiluku johtuu lähinnä maaperän laadusta, joka ilmenee parhaiten eutrafenttisten lajien levinneisyyssuhteista. Tarkastelemme lähemmin lehtokasvien ja vaateliaiden vesikasvien levinneisyyttä ja lajilukumääriä.

Pitäjän 44 lehtokasvilajista tavataan seudukkeessa I kaikki, seudukkeessa II vain 17 lajia (lisäksi taulukossa sulkeisiin merkityt 2, jotka tunnetaan pitäjän länsilaidalta). Huomautettakoon kuitenkin, että monet lehtokasvit esiintyvät myöskin seudukkeessa I varsin niukasti.

Taulukosta 1 näkyy lehtokasvilajien yleisyys seudukkeissa I ja II, numeroitten osoittaessa löytöpaikkojen lukumäärää. Varsin havainnollisesti ilmenee taulukosta Päijänteen rantamilla sijaitsevan seudukkeen lajirikkaus sisämaaseudukkeeseen verrattuna.

Taulukkoon on padasjokelaisten tietojen lisäksi merkitty myös Hollolan ja Asikkalan lehtokasvisto Norrlinin (1870) mukaan. Näemme, että Padasjoen lehtokasvisto on melkoista lajiköyhempi kuin Hollolan–Asikkalan ja useiden lajien yleisyys Padasjoella vähäisempi. Kuitenkin on lehtokasvisto seudukkeessa I siksi rikas, että hyvällä syyllä voinee sen vielä lukea Hollolan lehtokeskukseen kuuluvaksi.

Vesikasviluettelosta, joka on laadittu Linkolan

Taulukko 1. Lehtokasvien yleisyys eri seudukkeissa.
Tabelle 1. Die Häufigkeit der Hainpflanzenarten in den verschiedenen Teilgebieten.

Laji Art	Seuduke I Teilgebiet I	Seuduke II Teilgebiet II	Hollola– Asikkala
Athyrium crenatum	–	–	rr
Dryopteris austriaca	r	–	–
Struthiopteris filicastrum	p	–	p
Carex muricata	–	–	st r
Hierochloë australis	1	–	p
Milium effusum	st r	–	p
Cinna latifolia	–	–	rr
Poa remota	1	–	p - st r
Glyceria lithuanica	–	–	st r
Brachypodium pinnatum	2	(1)	p
Agropyrum caninum	st r	–	p
Helleborine latifolia	r	–	p - st r
Epipogium aphyllum	rr	–	rr
Listera ovata	2	–	p
Neottia nidus-avis	1	–	rr
Corylus avellana (kartta 2)	5	–	p
Ulmus scabra	–	–	rr
Humulus lupulus	r	–	r
Stellaria nemorum	st r	–	p
S. longifolia	?	–	st r
Malachium aquaticum	r - rr	–	4
Moehringia trinervia	p	2	st fq
Ranunculus cassubicus	–	–	st r
Hepatica triloba	fq	p	fq
Anemone ranunculoides	1	–	st r
Actaea spicata	p - st fq	1	st fq - p
Corydalis solida	1	–	r
Cardamine amara	p	–	fq
Viola mirabilis	p	–	p
V. Selkirkii	p	2	p
Chrysosplenium alternifolium	p	–	st fq
Ribes nigrum	fq - st fq	1	st fq
R. rubrum	st fq	3	p
Rosa acicularis	1	–	–
Lathyrus silvestris	st r	1	p
L. vernus	st fq	3	st fq
L. niger	–	–	st r
Vicia silvatica	st fq	1	p
Daphne mezereum	p	–	p

Laji Art	Seuduke I Teilgebiet I	Seuduke II Teilgebiet II	Hollola-Asikkala
Circaea alpina	p	3	p
Tilia cordata (kartta 2)	fq - st fq	5	st fq
Geranium robertianum	st fq	3	p
Acer platanoides (kartta 2)	st r	(1)	p
Impatiens noli-tangere	p	1	p - (st fq)
Fraxinus excelsior	—	—	r
Polemonium coeruleum	st r	—	st r
Pulmonaria officinalis	st r	—	p
Satureja vulgaris	—	—	st r
Stachys silvatica	p	1	p
Galium triflorum	8	1	st fq
Viburnum opulus	st fq - p	rr	p
Lonicera xylosteum	st fq	st r	st fq
Adoxa moschatellina	1	—	st r
Lactuca muralis	1	—	rr

Taulukko 2. Vaateliaitten vesikasvien yleisyys eri seudukkeissa.
Tabelle 2. Die Häufigkeit der anspruchsvollen Wasserpflanzenarten in den verschiedenen Teilgebieten.

Laji Art	Seuduke I Teilgebiet I	Seuduke II Teilgebiet II
Sagittaria sagittifolia	15	1
S. natans		
Hydrocharis morsus-ranae[1]	?	?
Elodea canadensis	3	—
Potamogeton obtusifolius	1	—
P. pusillus	6	—
Typha latifolia	3	1
T. angustifolia	1	—
Sparganium ramosum	2	—
Lemna minor	8	—
Iris pseudacorus	st r	1
Scolochloa festucacea	p	—
Elatine hydropiper[1]	?	?
Tillaea aquatica	2	—
Myriophyllum verticillatum	4	1

[1] *Hydrocharis* ja *Elatine* ovat pitäjästä mainitut vain kirjallisuudessa. Tiedoista ei käy selville, missä seudukkeessa löydöt on tehty.

(1932) mukaan, ilmenee, että pitäjän 53 vesikasvilajista 47 esiintyy seudukkeessa I, 31 seudukkeessa II. Vaateliaita vesikasveja (taulukko 2) on kaikkiaan 15 ja on niistä seudukkeessa I ainakin 13, jota vastoin niitä seudukkeessa II on tavattu vain 4. Muutamat vaateliaat vesikasvit ovat mainitut vain kirjallisuustietojen perusteella, joissa ei aina ole löytöpaikkoja mainittuna, joten tässä mainitut luvut jäävät hieman liian pieniksi. Vaateliaitten vesikasvien lajiluvuissa ja yleisyydessä eri seudukkeissa näkyy hyvin selvästi sama piirre kuin lehtokasvistossakin. Jos vertaamme vaateliasta vesikasvilajistoa Hollolan–Asikkalan (Norrlin 1870; Levanto 1936) ja oman alueemme kesken, toteamme eron siinä vieläkin suuremmaksi kuin lehtokasvistossa, varsinkin kun Vesijärvi on kovin rikas vesikasvilajeista.

Samantapaisia suhteita kuin lehto- ja vesikasvilajeista on havaittavissa myös useitten niitty- ja eutrafenttisten suokasvien esiintymisessä.

Seudukkeessa I tavattavasta pitäjän 9 kalliokasvilajista on seudukkeesta II löytynyt vain 1, nimittäin *Polygonatum officinale*.

Myöskin ihmisseuralaiskasviston kesken on molempien seudukkeitten välillä huomattavia eroja, taaskin siten, että seuduke I on huomattavasti lajirikkaampi. Mielenkiintoa tarjoavat varsinkin ne erot, joita on siinä kasvistonaineksessa, jota Linkola (1917) on kutsunut »vanhan kulttuurin seuralaiskasvistoksi» ja joka hänen mukaansa kuvastaa levinneisyydellään asutuksen ikää ja tiheyttä ja näistä riippuvia kulttuuriolosuhteita. Eri suuren riippuvaisuuden mukaan näistä tekijöistä Linkola on ryhmittänyt nämä kasvit 4 ryhmään, joista ensimäinen edustaa aivan erityisen vanhaa ja tehoisaa kulttuuria, viimeinen on vähimmässä määrin kulttuurin suuresta iästä ja tiheydestä riippuvainen.

Taulukko 3 esittää »vanhan kulttuurin seuralaiskasvien» jakaantumisen seudukkeissa I ja II, numeroitten osoittaessa lajien lukumäärää.

Ryhmän A edustajia ei siis pitäjässä ole ainoatakaan, ryhmästä B on 8 lajia tavattavissa seudukkeessa I, nimittäin: *Chenopodium polyspermum, Cuscuta europaea, Lamium album, L. amplexicaule, Lycopsis arvensis, Sisymbrium officinale, Solanum nigrum* ja *Veronica agrestis*; seudukkeessa II on vain yksi laji: *Cuscuta europaea* ja tämäkin aivan seudukkeitten rajamailla. Ryhmästä C tavataan seudukkeessa I 5 lajia, nimittäin: *Capsella bursa pastoris, Galeopsis tetrahit, Lapsana communis, Matricaria inodora* ja *Stellaria media*; seudukkeessa II on vain yksi laji: *Capsella bursa pastoris*. Ryhmästä D on seudukkeessa I 4 lajia, nimittäin: *Anthriscus silvestris, Chaerophyllum temulum, Geum urbanum* ja *Urtica dioica*; seudukkeessa II on vain yksi laji: *Urtica dioica*.

Taulukko 3. Vanhan kulttuurin seuralaiskasvit, lehtokasvit ja vaateliaat vesikasvit.

Tabelle 3. Die Begleitflora der alten Kultur, die Hain- und die anspruchsvollen Wasserpflanzen.

	Vanhan kulttuurin seuralaiset Kulturbegleiter				Lehtokasvit Hainpflanzen	Vaateliaat vesikasvit Anspruchsv. Wasserpfl.
	Ryhmä Gruppe A	Ryhmä Gruppe B	Ryhmä Gruppe C	Ryhmä Gruppe D		
Pitäjä — Kirchspiel	—	8	6	12	44	15
Seuduke — Teilgebiet I ..	—	8	6	12	44	13
Seuduke — Teilgebiet II ..	—	1	1	7	19	4

keessa I sen kaikki edustajat: *Matricaria chamomilla*, *Ranunculus sceleratus*, *Descurainia sophia*, *Sonchus asper*, *S. oleraceus* ja *Spergularia rubra*, seudukkeessa II vain viimeksimainittu. Seudukkeessa I kasvavat seuraavat D-ryhmän lajit: *Arctium minus*, *Artemisia vulgaris*, *Atriplex patulum*, *Carduus crispus*, *Lamium hybridum*, *L. purpureum*, *Myosurus minimus*, *Potentilla anserina*, *Senecio vulgaris*, *Sonchus arvensis*, *Stachys paluster* ja *Tanacetum vulgare*; näistä on seudukkeesta II tavattu vain *Artemisia*, *Lamium hybridum*, *L. purpureum*, *Senecio*, *Sonchus*, *Stachys* ja *Tanacetum*. Vanhan kulttuurin seuralaiskasvit ovat siis seudukkeessa II aika heikosti edustetut, mikä on hyvästi sopusoinnussa harvan ja ilmeisesti myös verraten nuoren asutuksen kanssa.

Joskin kulttuuri on rikastuttanut varsinkin seudukkeen I kasvistoa, niin täällä tuntuvat myös selvimpinä kulttuurin tuhoavat voimat. Sekä välittömästi että välillisesti joutuvat kasvit edistyvän asutuksen uhreiksi. Eniten on kasvillisuus joutunut kärsimään viljelysraivauksen, laiduntamisen, metsänhakkuun ja puulajit myös erilaisen tarvepuun oton vuoksi.

Seuduke II voi lukea lajistoonsa vain harvoja sellaisia kasveja, jotka eivät kuulu seudukkeen I lajistoon. Tällaisia ovat: *Betula nana*, *Bidens cernuus*, *Isoëtes echinosporum*, *Leontodon hispidus*, *Oxycoccus microcarpus*, *Rhynchospora alba* ja *Sparganium glomeratum*. Kuten näkyy, on näitä lajeja tavattavissa erilaisilla kasvupaikoilla; erikoisesti pistävät silmään suo- ja vesikasvupaikkain lajit.

Hyvin samantapaisia eroja kuin yllä on kuvattu seudukkeitten I

ja II kesken, on Soveri (1933) äskettäin esittänyt Lammilta sikäläisten eutrofisten seudukkeitten ja saloseutua edustavan oligomesotrofisen seudukkeen kesken. Vertailu Soverin antamiin tietoihin antaisi useita kiintoisia tuloksia. Tilan säästämiseksi tyydymme kuitenkin vain pelkkään viittaukseen.

IV. KASVISTOLLINEN LAJILUETTELO.

Seuraava luettelo sisältää, *Hieracium*-lajeja lukuunottamatta, tietoja kaikkiaan 517 putkilokasvilajista. Näistä on satunnaisina tai villiintyneinä esiintyviä 17, joten vakinaisia lajeja on 500.

Yleensä ovat seuraavassa vain siellä täällä (p) esiintyvien tai sitä harvinaisempien kasvien löytöpaikat mainitut. Poikkeuksen tekevät kuitenkin yleensä Suomessa harvinaisenpuoleiset, vaikkakin Padasjoella jokseenkin yleiset kasvit. Kasvupaikkatiedot on monasti jätetty pois, kun ei niissä ole ilmennyt mitään tavallisuudesta poikkeavaa.

Kasvilajien nimistö ja järjestys ovat HIITOSEN »Suomen kasvion» (1933) mukaiset. Lajien yleisyyttä on merkitty 7-asteikolla: fqq, fq, st fq, p, st r, r, rr ja runsautta asteikolla cpp, cp, st cp, sp, st pc, pc, pcc.

Lycopodium selago p.

L. annotinum fq.

L. clavatum st fq.

L. complanatum p.

Selaginella selaginoides rr. Vain I: Kellosalmi (ÅSTRÖM: HJELT, I, s. 25).

Isoëtes lacustre p. Vain I: Päijänteen rannoilla monin paikoin, mutta myöskin muutamissa pikkujärvissä mm. Alisessa-Alijärvessä ja Kirkkolammessa.

I. echinosporum rr. Vain II: Nyystölä: Iso-Tarusjärvi, S-päässä lähellä joen suuta st pc, hiekkapitoisella pohjalla, n. 10–30 cm syvässä vedessä, yleensä fert.

Equisetum arvense fq.

E. silvaticum fq.

E. pratense, ehkä p. Kosteissa ja rehevissä metsissä, purojen varsilla ja kosteilla niityillä.

E. palustre rr. Vain I: Osoila: Ylisen-Alijärven N-rannalla pc.

E. limosum fq.

E. hiemale p. I: Osoila: Arrakoski, Kauratteen tienhaarassa; Jokioinen: kirkon luona (jo VAINIO: HJELT, I, s. 12) ja kirkonkylässä muuallakin aika monessa paikassa; Seitniemi; Nyystölä: lähellä Tarusjärven tienhaaraa sekä Suotajärven luona; Virmaila: Viereväinen; Hieta: Kellosalmi: metsissä yleisenä (LINNASALMI). II: Torittu: Rekolan ja maantien välillä. Yleensä kuivilla, hiekkaisilla mailla esim. harjujen rinteillä, teitten varsilla, rannoilla ja hikevähietaisten peltojen pientareilla. Kaikkialla pc.

Botrychium lunaria st r. Vain I: Osoila: Kesälä ja Taipale; Jokioinen: Kosken Mäntynen; Nyystölä: Verhon kartanon metsässä (HERTZ 1926, s. 38); Harila; Maakeski: Saarikko; Virmaila: Pirttisalon mäessä ja Supan pellon laidassa (LINNASALMI) sekä Ojala. Teitten varsilla, kuivilla rantatöyräillä ja mäkimailla.

B. lanceolatum rr. Vain I: Jokioinen: Luukon haka (FIEANDT).

B. multifidum st r. I: Osoila: Ylä-Ratia, suon laidassa metsittyneellä niityllä pari yks.; Alisen-Alijärven N-rannalla parissa paikassa kuivahkolla rantatöyräällä muutamia yks.; Jokioinen: Vähä-Saksala (FIEANDT); Saksala, suon reunassa kuivahkolla rinteellä suurten mättäitten kupeissa n. 10 yks., joista useimmat ster.; Virmaila: Vahtervuoren juuri (ÄYRÄPÄÄ). II: Kauratteen kansakoulusta n. 0.5 km N, niityllä maantien varrella useita fertilejä, komeita yksilöitä.

Polypodium vulgare fq.

Eupteris aquilina fq - fqq.

Asplenium trichomanes r. Vain I: Jokioinen: Sikomäki (NORRLIN 1870, s. 153; VAINIO ann.: HJELT, I, s. 39); Kellosalmi: Kultavuori, kallion raossa N-rinteellä 1 yks. (LINNASALMI); Osoila: Alijärven haka (1925); Virmaila: Vahtervuori (ÄYRÄPÄÄ).

A. septentrionale rr. Vain I: 2 km kirkolta (NORRLIN, VAINIO ann.: HJELT, I, s. 42); Jokioinen: Aittiovuori (kouluneuvos FIEANDTin muistaman mukaan).

Athyrium filix-femina fq.

Dryopteris spinulosa fq.

D. austriaca r. Vain I: Jokioinen: Kirkonkylän Koiravuori, kosteanpuoleisessa lehtomaisessa metsässä; Virmaila: Tupsuvuoren ja Kellosalmen välillä; Iso-Suo, kostea puron varsi; Maakeski: Teppisen joen varrella; Kellosalmi: Koukkujärven N-rannalla.

D. filix-mas st fq.
D. phegopteris fq - st fq.
D. linnaeana fqq - fq.
Woodsia ilvensis p. Vain I.
Cystopteris fragilis p - st r. Kasvupaikkamerkintöjä vain seud. I.
Struthiopteris filicastrum p. Vain I: Jokioinen: Kirkonkylän Koiravuoren mäessä maantien varrella kosteahkolla paikalla; Saksalan Vainiotarhassa ojan reunalla sekä metsässä; Osoila: Ratian haassa Alisen-Alijärven rannalla, notkossa runs.; Nyystölä: Kansakoulun luona puron varrella; Heiskelän lehmuslehdossa; Leppäkorpi, puron varrella; Maakeski: kylän lävitse virtaavan joen varrella puronvarsilehdossa; Uusitalo, korpimetsässä; Ala-Teppisen luona oli tiellä katkaistuja tuoreita lehtiä, joten kasvi todennäköisesti esiintyy jossain aivan lähelläkin; Virmaila: Honkola, Mouvari, puron varrella runsaana; Salossa, Jaanilassa ja Vierevässä-Hiedassa purojen varsilla; Tupsuvuoren ja Raulahden välillä puronvarsilehdossa.

Pinus silvestris fqq. Ilvessalon mukaan (1930) on mäntyvaltaisia metsiä koko metsäalasta noin 60 %.
Picea excelsa fqq. Ilvessalon mukaan (1930) on kuusivaltaisia metsiä koko metsäalasta noin 15–20 %. – f. *virgata* rr. Jokioinen: Kaurattu (Fieandt).
Juniperus communis fqq. Monin paikoin on suurikokoisia katajia jätetty kasvamaan metsiin ja peltojen pientareille.

Alisma plantago-aquatica fq - st fq.
Sagittaria sagittifolia p. I: Päijänteen rannoilla siellä täällä esim. Kellosalmessa (Linnasalmi), Kaikuniemessä (Äyräpää), Muikkulahdessa ja Raulahdessa sekä Maakesken- ja Harmoisten lahdissa; Padasjoessa monin paikoin runsaanakin; sitäpaitsi myös pienemmissä järvissä: Lummene, Pippurin sillan kohdalla; Yläjärven Ruokolahdessa sekä Mainiemen rannassa; Kirkkolampi; Miestämäjärvi. II: Myllyjärvi (Väinölä).
S. natans r. Vain I: Virmaila: Kellosalmi, Heikkilän lahdessa ja Päijänteen rannalla lähellä Isoa-Hietaa; Kaukela: Miestämäjärvi; Padasjoessa. On mahdollista, että muutamien *S. sagittifolia*-merkintöjen pitäisi olla *S. natans*ia.
Hydrocharis morsus-ranae rr. Jokioinen: Kaurattu (Fieandt). Luultavasti pikku lammissa.

Elodea canadensis rr. Vain I: Padasjoessa ainakin parissa paikassa v. 1934, nimittäin joen suupuolessa ja kirkonkyläläisten pyykkisuojan läheisyydessä. Viimeksimainitussa paikassa oli suurenpuoleisia kasvustoja n. 1 m syvässä vedessä. Joen suupuolessa oli kasvia niukasti. Täällä ei ollut varsinaisia kasvustoja, vain muutamia erillisiä yksilöitä. Kasvi esiintyi täällä matalammassa vedessä kuin edellisessä kasvupaikassa. Kouluneuvos FIEANDTin kertoman mukaan vaihtelee kasvin runsaus Padasjoessa eri vuosina sangen suuresti. Kaikki tutkitut *Elodea*-yksilöt olivat sterilejä. Kasvi on todennäköisesti kulkeutunut Padasjokeen laivojen potkureissa Vesijärvestä, sillä tiettävästi ei sitä ole Padasjokeen istutettu. Osoila: Päijänne, Kesälän ranta. Kesinä 1935 ja 1936 on kasvia noussut verkkojen mukana suhteellisen syvästä vedestä. Edellä mainittujen kasvupaikkojen väliä on n. 4 km.

Scheuchzeria palustris p. I: Jokioinen: Saksala, suo (FIEANDT); Kaukela: Harju, suolammen nevarannalla. II: Jokioinen: Kaurattu, Koirajärven *Sphagnum*-suo; Syrjäntaka: Sipilän ja Kangasmäen välillä »Suonsilmä» nimisen suolammen vetisellä rannalla; Naukjärven rannalla; Nyystölä: Pikku Heruojärvi, nevarannalla; Hoimelan takamailla pienten lampien ja järvien rannoilla paksun rahkasammalen seassa; Maakeski: n. 100 m valtamaantiestä W, n. 1 km:n päässä Asikkalan pitäjän rajalta, rahkasammalen peittämällä nevalla. – Kasvi näyttää viihtyvän aivan samoilla paikoilla kuin *Rhynchospora alba*. Viimeksimainittu puuttuu vain muutamasta yllämainitusta paikasta.

Triglochin palustre p - st r.

Potamogeton perfoliatus fq.

P. gramineus v. *heterophyllus* mf. *terrester* rr. Vain I: Jokioinen: Hietarannassa, matalissa vesikuopissa.

P. natans st fq. Seud. II harvinaisempi.

P. alpinus p - (st fq).

P. obtusifolius rr. Vain I: Osoila (VAINIO herb.: HJELT, I, s. 542); Nyystölä: Suotajärven NW-ranta. Rannat ovat hyllyvän pehmeät, sankka *Phragmites communis*-kasvusto reunustaa avoimen veden rajaa. Eräältä kohdalta oli *Phragmites* hävinnyt, todennäköisesti venettä usein vedettäessä. Tältä kohdalta tavattiin kasvia sangen pehmeältä pohjalta. Samassa aukkokohdassa kasvoivat myös *P. pusillus* ja *Hippuris vulgaris*.

P. pusillus st r. Vain I: Nyystölä: Suotajärvi, edelläkuvatulla

kasvupaikalla; Osoila: Aunetarha-järven rannalla, joissa ja lätäköissä; Alisen-Alijärven N-rannalla purossa harvinaisen isokokoisia yksilöitä; Jokioinen: Saksala, puutarhalammikossa sekä Saksalan takana suossa, suokuopissa yhdessä *Utricularia minor*in kanssa; Maakeski: Teppisen joki.

P. gramineus × *perfoliatus* rr. Vain I: Padasjoki.

Typha latifolia r. Padasjoki (Norrlin 1870; Hjelt, I, s. 169). I: Kaukela: Kaukelanjärvestä N, suokuopassa; Jokioinen: Rajala, savikuopassa kasvusto, läpimitaltaan 3–4 m; Keski-Tyllä, Mekkolammen rannalla savikuopassa useita komeita yksilötä. Parina viime vuonna näyttää kasvi täältä hävinneen. II: Torittu: Iso-Torittujärvi. Noin 20–25 vuotta sitten laskettiin Iso-Torittujärvi niin matalalle, että vapaata vettä jäi jäljelle vain »silmäke» laajan, erittäin vetisen maan keskelle. Kuivattamisen jälkeen kasvoi tällä paikalla rehevä korteikko. Sitä kannatti jopa niittää. Nykyisin on *T. latifolia* vallannut mainitun alan, joka arviolta on 1 × 0.5 km laaja. Kasvi on ainakin alueen E-osassa yksinään määräävänä. Alueen W-osaa ei vaikeasti kuljettavan maaston vuoksi voinut lähemmin tutkia. Kasvusto on yleensä melko harva, mutta yksilöt ovat kauttaaltaan sangen komeakasvuisia (kesällä 1934).

T. angustifolia rr. Vain I: Jokioinen: Tarponen, Vieru (Fieandt).

Sparganium minimum p.

S. Friesii p.

S. simplex st fq.

S. glomeratum rr. Vain II: Maakeski: Rämööjoki, maantiesillan kohdalla.

S. ramosum rr. Vain I: Padasjoessa muutamin paikoin joitakin yksilöitä, joista sterilit erittäin kookkaita, fertilit n. 70–80 cm korkeita. Jokioinen: Joki-Heikkilä, joen varrella muutamia kasvustoja, joista suurimmat n. 4 × 8 m laajoja; kasviyksilöt 2.5–3 m korkeita.

Calla palustris st fq.

Lemna minor st r. Vain I: Jokioinen: Padasjoessa; Hietaranta, vesilätäköissä ep; Pukkilanjärven rannalla; Nyystölä: Suotajärvi; Verho, lähellä kartanoon vievää tietä vesilammikossa, samoin myös lähellä rantaa pellon ojassa; Maakeski: Lohtari, puro; Holan ja rannan välillä pienessä lammessa runsaana; Virmaila: Kellosalmi, Taipale, lätäkkö (Linnasalmi).

Allium oleraceum rr. Vain I: Jokioinen: Kirkonkylästä Saksalaan johtavan tien varrella nk. Saksalan ladon luona, pienen laakean kallion nurmettuneella reunalla muutamia yks.

Gagea minima, ainakin p. Jokioinen: Saksala, »missä vain» (FIEANDT). Kasvin aikaisen lakastumisen vuoksi ovat merkinnät muualta varmasti puutteelliset. Alueelta II ei ole merkintää.

Majanthemum bifolium fqq.

Polygonatum officinale st fq.

Convallaria majalis fq - st fq.

Paris quadrifolia. I: st fq, II: rr. I: Osoila: Arrakoski; Aittiovuori; Alisen-Alijärven W-ranta; Jokioinen: Risto; Mustalahti; Vainiotarha; Kosken-Inkilä; Koiravuori; Pukkilanjärven rannalla monin paikoin; Nyystölä: Leppäkorpi; Kelvenne; Hoimela; Kirjosniemi; Kellosalmi: Kultavuori; prof. Bonsdorffin huvila-alueella monin paikoin (LINNASALMI); Vähä-Salo; laivarannan ja Arolan välillä; Kaukela: Kylmänkivi; Kaukelanjärvestä S ja N; Virmaila: Vahtervuori (ÄYRÄPÄÄ); Honkola; Salmela; Sepivuori; Tupsuvuoren notkossa sekä Tupsuvuoren ja Raulahden välillä; Syrjäntaka: Heikkilä; Pannijoki. II: Hakasen ja Niinivuoren välillä. Rehevissä metsissä, usein kivikkoisilla rinteillä ja purojen varsilla.

Iris pseudacorus st r. I: Osoila: Ylijärvi, n. 1 km:n pituisen hedelmällisen Ruokolahden molemmilla rannoilla monin paikoin; Aunetarha, järven NW-rannalla, etenkin Karolan maantiesillan kohdalla runs.; Kerttusalo, Päijänteen lahdessa, alkuaan istutettuna, mutta viihtyy nykyisellä kasvupaikallaan erinomaisesti, leviten; Jokioinen: Padasjoessa lähellä Saksalan kartanoa; Pukkilanjärvi, W-rannalla sekä vedessä että maalla pc (niukkuuteen ja heikkoon kasvuun lienee syynä voimakas laiduntaminen); Virmaila: Kortelahden niittyjoen varrella savipohjalla; Kaukela: Kaukelan mylly (VÄINÖLÄ); Miestämäjärvi, Kiltniemi, mutapohjaisella rannalla niukanpuoleisesti. II: Alho: Alhon myllyn vastakkaisella rannalla ja joen varrella muuallakin. Tämä kasvupaikka on aivan Kuhmoisten pitäjän rajalla (LINNASALMI).

Juncus effusus p. Vain I. Jokien ja purojen varsilla, vesilammikoissa ja peltojen ojissa.

J. conglomeratus p. Vain I. Samantapaisilla kasvupaikoilla kuin edellinen laji.

J. filiformis fqq - fq.

J. lampocarpus st fq.

J. nodulosus st fq.

J. supinus rr. Vain I: Osoila: Alisen-Alijärven S-rannalla, vesijättömaalla.

J. bufonius fq.

Luzula pilosa fqq.

L. multiflora st fq.

L. pallescens, ehkä p.

Scirpus silvaticus st fq. Merkintöjä seuraavista kylistä: I: Osoila, Jokioinen, Maakeski, Nyystölä, Kaukela, Virmaila. II: Torittu ja Alho. Jokien ja purojen varsilla sekä mielellään peltojen ojissa.

S. lacuster st fq.

S. paluster ssp. *eu-paluster* fq.

S. paluster ssp. *mamillatus* rr. Vain I: Jokioinen: Pukkilanjärven N-ranta.

S. acicularis p. Vain I: Päijänteen rannoilla monin paikoin sekä Alisen-Alijärven ja Ylijärven rannalla.

S. caespitosus rr. Kirkon luona (Vainio: Hjelt, I, s. 195).

S. trichophorum p.

Eriophorum vaginatum fq.

E. polystachyum fq.

E. gracile rr. Vain I: Jokioinen: Arolan ja Kellosalmen välillä kostealla suoniityllä metsäpolun varrella; Virmaila: Holmi, Purtlammen nevarannalla.

Rhynchospora alba st r. Nyystölä (Vainio herb.: Hjelt, I, s. 216). Ks. *Scheuchzeria palustris*, s. 17; *R. alba* on tämän seuralaisena muualla paitsi suossa Saksalan takana, Kaukelan Harjun suolammella, Kauratteen Koirajärven suolla ja Naukjärven rannalla. Tavattu vain seudukkeessa II.

Carex dioeca r (jäänyt ehkä osaksi huomaamatta). Kosteilla suoja rantaniityillä.

C. pauciflora p. Suoperäisillä rannoilla, paikoitellen takamailla cpp.

C. diandra r. Vain I: Osoila: Ylijärven E-rannalla; Alisen-Alijärven kosteahkolla, jonkin verran suoperäisellä rantaniityllä pcc; Jokioinen: Mekkojärvi (Äyräpää); Hietaranta, kosteahko rantaniitty.

C. chordorrhiza rr. Vain I: Virmaila: Katiskalahti, matalan Tehin lahden tulvaniityllä.

C. leporina fq.

C. tenella st r. Vain I: Osoila: Ylisen-Alijärven rannalla nevamaisen niityn laidassa; Jokioinen: Kaikuniemen lehtokorpi (Äyräpää); Kellosalmi: Toimelan ja Rimmin välillä vesiperäisellä metsäaukeamalla; Virmaila: Vahtervuoren rotko (Äyräpää); Tupsuvuoren ja Raulahden välillä.

C. loliacea r. Vain I: Jokioinen: Mustalahti, puron varrella metsäniityllä cp; Kaikuniemen lehtokorpi (Äyräpää); Virmaila: Rantala, kosteassa, kivikkoisessa kuusimetsässä; Rainio, kostealla lähdeniityllä.

C. canescens fqq. – v. *subvitilis* rr. Nyystölä: Kelvenne, lammen rannalla; Osoila: Arrakoski, Alajärven rannalla.

C. elongata r. Vain I: Niityillä järvien ja jokien rannoilla. Merkintöjä Osoilan, Jokioisten ja Virmailan kylistä.

C. stellulata fq - st fq.

C. elata st r. Vain I: Alisen-Alijärven rannalla; Kaukelanjärven rannalla; Päijänteen rannoilla esim. Kaikuniemestä N (Äyräpää), Saksalan lahdessa ja Pienen-Tuomassaaren rannalla.

C. gracilis p. Vain I: Padasjoen ranta (Linnasalmi); Ylijärven rannalla Kellosalmen maantien kohdalla; Päijänteen rannoilla monin paikoin esim. Kaikuniemestä N (cp) ja S (Äyräpää), Pukkilan ojan suulla, Virmailan Katiskalahdessa ja Niemelässä, Tuomassaaren rannalla, Kesälässä ja Hietarannassa.

C. Goodenowii fqq. – ssp. *juncea* fq.

C. digitata st fq.

C. globularis st fq - p. Seudukkeessa II paljon yleisempi kuin seudukkeessa I.

C. ericetorum rr. Osoila: Arrakoski (Kirsti Suomisen herb.); Kesälä, kivikkoinen harjun rinne (1924; viime vuosina ei ole löytynyt)

C. pallescens fq.

C. panicea st r. I: Osoila: Alisen-Alijärven rantaniityillä; Ylijärven E-rannalla, niityllä, lähellä Mainiemeä; Jokioinen: Kaikuniemen N-lahti (Äyräpää); Mustalahti, suoniityllä; Nyystölä: Leppäkorpi, suoniityllä; Kirjosniemessä tien varrella; Virmaila. II: Jokioinen: Nauksyrjä, kostean metsikön laidassa.

C. vaginata p - st r.

C. magellanica st r. I: Virmaila: Holmi, Purtlammen rannalla; Nyystölä: Leppäkorpi, suoniityllä; Kaukela: Kaukelanjärven N-

puolella. II: Hoimelan takamaajärvien rannoilla; Syrjäntaka: Sipilän ja Kangasmäen välillä; Maakeskessä; Torittu: Rajamäen mäen alla suolla. Tavallisesti aivan asumattomilla mailla, suoniityillä ja takamaajärvien rannoilla.

C. limosa p. Yleisempänä seudukkeessa II.

C. Oederi p.

C. flava p. Seud. II ainoastaan 1 merkintä: Syrjäntaka: Nauksyrjä, kosteassa metsikössä maantien varrella.

C. pseudocyperus rr. Vain I: Jokioinen: Pukkilanjärven laskujoen varrella useana pienenä, erillisenä kasvustona, verraten pehmeällä pohjalla (muista jokivarren kasveista mainittakoon: *Tilia cordata*, *Ribes nigrum*, *Solanum dulcamara*, *Stachys silvaticus*, *Impatiens noli-tangere*, *Moehringia trinervia* ja *Triticum caninum*). Kellosalmi (Åström: Hjelt, I, s. 334); tarkoittaneeko löytöpaikkaa Arolan ja Kellosalmen laivalaiturin välillä, puron varrella pcc, missä olen nähnyt kasvin. Maanlaatu savensekaista hiekkaa. Muista lähiympäristön kasveista merkittiin muistiin: *Tilia cordata*, *Alnus glutinosa*, *Rhamnus frangula*, *Prunus padus*, *Filipendula ulmaria*, *Comarum palustre*, *Viola palustris*, *Peucedanum palustre*, *Caltha palustris*, *Impatiens noli-tangere*, *Deschampsia caespitosa*, *Glyceria fluitans*, *Equisetum silvaticum* ja *Dryopteris phegopteris*.

C. rostrata fqq - fq.

C. vesicaria st fq.

C. lasiocarpa st fq - p. I: Osoila: Ylijärven E-ranta; Virmaila: Holmi, Purtlammen nevaranta; Jokioinen: Mekkojärvi (Äyräpää); Pukkilanjärvi; Nyystölä: Suotajärvi; Kellosalmi: Urrama; Kaukela: Kaukelanjärvi. II: Merkintöjä seuraavien järvien rannoilta: Särsjärvi, Nälkäjärvi, Heruojärvi, Teväntijärvi, Naukjärvi, Vehkajärvi, Koukkujärvi, Hoimelan takamaajärvet, Tarusjärven luona pikkujärvien rannoilla.

Phalaris arundinacea st fq, seudukkeessa II harvinaisempi (eteläosassa p; Norrlin: Hjelt, I, s. 336). Päijänteen rannoilla aivan yleinen. – f. *picta*. Alkuperäisillä viljelyspaikoillaan nyttemmin villiintyneenä.

Anthoxanthum odoratum fq.

Hierochloë odorata st r - (p). I: Osoila: Kesälä, harjun kivikkoisella rinteellä lehtomaisessa metsässä sekä kuivalla rantaniityllä; Maakeski: Lohtari, Heinäjoen rantaniityillä; Nyystölä: Suntela, maantien var-

rella kuivahkolla harjulla; Virmaila: Kortelahti, rantaniityillä. II: Torittu: Kanervan-Harju, harjun rinteellä.

H. australis rr. Vain I: Osoila: Kesälä, harjun rinteellä kivikkoisessa lehtomaisessa metsässä siellä täällä.

Milium effusum st r. Vain I: Nyystölä: lähellä kansakoulua puronvarsiniityllä muutamia yksilöitä; Jokioinen: kirkonkylän Koiravuori, kosteahkossa lehtometsässä muutamia yksilöitä; Virmaila: Tupsuvuoren ja Raulahden välillä puronvarsilehdossa; Kellosalmi: Urrama, rehevässä puronvarsilehdossa; Kaukela: Kylmänkivi, lähellä lehmusmetsikköä, aidan vieressä karjalta suojatussa paikassa.

Phleum pratense fq.

Alopecurus pratensis p.

A. geniculatus, ehkä p. Savimailla, jokien ja lätäkköjen ympärillä, rannoilla.

A. aequalis p - st fq.

Agrostis stolonifera r. I: Osoila: Kesälä; Syrjäntaka: Kalainsaari; Virmaila: Katiskalahti. II: Jokioinen: Santala. Rannoilla.

A. tenuis fqq.

A. canina st fq - p.

Calamagrostis epigejos fq - st fq.

C. purpurea p. Rannoilla ja viidakoissa.

C. lanceolata p. Samanlaisilla paikoilla kuin edellinenkin.

C. neglecta p. Kosteilla rantaniityillä.

C. arundinacea fq.

Apera spica-venti st r. Vain I: Maakeski: Anttilan ja Ilolan välillä sekä kylän pelloissa muuallakin; Virmaila: Halkluhta; Kortelahti; Osoila: Kirkkolammen ja Kellosalmen maantien välisissä pelloissa; Jokioinen: Hietaranta.

Deschampsia caespitosa fqq.

D. flexuosa fqq.

Arrhenatherum elatius rr. Vain I: Kellosalmi: prof. Bonsdorffin huvila-alueella nurmikolla (Linnasalmi).

Phragmites communis fqq.

Melica nutans st fq.

Molinia coerulea p - st fq. Seud. I vain seuraavat merkinnät: Osoila: Alisen-Alijärven rantaniityillä; Jokioinen: Tuomassaari, rantakalliolla. Seudukkeessa II yleisempi. Rantaniityillä, kivisillä rannoilla ja rantakallioilla.

Dactylis glomerata st fq, seudukkeessa II harvinaisempi.

Poa remota rr. Vain I: Virmaila: Honkola, Mouvari, varjoisassa puronvarsiviidakossa pellon päässä useita komeita yksilöitä. Valtakasveina esiintyivät *Alnus incana*, *Prunus padus*, *Ribes nigrum*, *Impatiens noli-tangere* ja *Struthiopteris filicastrum*, muista mainittakoon *Chrysosplenium alternifolium*, *Paris quadrifolia* ja *Viola epipsila*.

P. trivialis rr. Vain seuraavat merkinnät: Jokioinen: Kaikuniemi (Äyräpää); Virmaila: Vuorela, puronvarsiviidakossa. Varmaan jäänyt osaksi huomaamatta.

P. pratensis fq.

P. nemoralis p. Kivikkoisissa lehtomaisissa metsissä, kuivilla mäen rinteillä.

P. palustris rr? Virmaila: Vuorela, puron varrella viidakossa.

P. annua fq.

Scolochloa festucacea p. Vain I: Kirkon luona (Vainio ann. et herb.: Hjelt, I, s. 425). Tarkoittaa varmaan kasvin esiintymistä Padasjoessa. Muodostaa täällä monin paikoin komeita, yhtenäisiä, puhtaita kasvustoja. Paikoitellen yhdessä *Phragmites communiksen* kanssa, paikoitellen voi havaita jyrkän rajan kummankin lajin muodostamien kasvustojen välillä. Päijänteen rannoilta on merkintöjä seuraavista paikoista: Kellosalmi: rannoilla yleinen (Linnasalmi); Muikkulahti, upottavan pehmeällä, liejuisella pohjalla, n. 50–100 cm syvässä vedessä muutamia yksilöitä; Virmaila: Raulahti; Katiskalahti; Jokioinen: Kosken lahti, pehmeällä pohjalla pc; Kaikuniemestä N (Äyräpää); Ylijärven Ruokolahdessa sekä Mainiemen rannassa; Kirkkolammessa st pc; Aunetarha, ainakin järven NW-rannalla, etenkin Karolan maantiesillan kohdalla. Padasjokea lukuunottamatta yleensä st pc samoilla kasvupaikoilla kuin järviruoko.

Glyceria fluitans st fq.

Festuca ovina fqq.

F. rubra st fq - p.

F. pratensis st fq. Teitten varsilla, etenkin kyläpaikoissa.

Nardus stricta p. I: Osoila: Alisen-Alijärven kosteahkolla, jonkin verran suoperäisellä rantaniityllä; Kellosalmi: Urraman ja Muikkulahden välillä; Nyystölä: kansakoulu; Maakeski: Ala-Teppinen, kuivalla paikalla tien varrella; Kaukela: Alimmainen; Kaukelanjärvestä N; Jokioinen: Keski-Tyllä, maantien varrella. II: Mertajärvi, karulla suoperäisellä rannalla; Naukjärven rannalla; Nauksyrjä, ainakin 3 pai-

kassa, tavallista runsaampana kostealla suoniityllä, mutta myös kuivilla töyräillä teitten varsilla, seuralaisinaan mm. *Galium verum* ja *Viola rupestris*; Koiviston tien varrella melko lähellä sen yhtymäkohtaa Kauratteen tiehen, suoperäisellä niityllä; Torittu: lähellä Kasiniemen tiehaaraa; Maakeski: Rämööjärven rannalla. Kasvaa oligotrofisilla paikoilla, joko kosteilla suoperäisillä niityillä, oligotrofisten järvien rannoilla tai kuivilla töyräillä teitten varsilla. »*Nardus* häviämässä» (Fieandt).

Bromus secalinus p. Vain I: Virmaila: Halkluhta; Honkola; Nyystölä: Verho; Osoila: Alijärven pellot; Jokioinen: Vanha-Inkilä; Kulmala, metsäpellossa; Maakeski: kyläpelloissa.

[*B. inermis* rr. Vain I: Kellosalmi: prof. Bonsdorffin huvilaalueella pihanurmikolla (Linnasalmi).]

Brachypodium pinnatum rr. I: Kaukela: Kylmänkiven lehdossa pellon laidassa; Kaukelanjärven N-puolella pellon pientareella. Kasniemi (Norrlin 1870; Hjelt, I, s. 446). (Kasiniemen kylä sijaitsee pitäjän NW-kolkassa, joten merkintä ei koske varsinaisesti tutkimaani itäistä Padasjokea.)

Agropyrum caninum st r. Vain I: Osoila: Arrakoski, monin paikoin, huomattavasti runsaampana kuin pitäjän muissa osissa; Alisen-Alijärven N-puolella purojen varsilla parissa paikassa pc; Jokioinen: Pukkilan ojan varrella suupuolessa; Virmaila: Tupsuvuoren ja Raulahden välillä. Kasvi esiintyy yleensä virtaavan veden läheisyydessä.

A. repens fqq. – f. *aristatum*. Ei ole eroitettu päämuodosta. Ainoan näytteen kasvupaikka: Osoila: Kesälä, pihamaa.

Orchis maculatus st fq.

O. incarnatus rr. Svinhufvud (Hjelt, I, s. 484).

Coeloglossum viride st fq. I: Osoila: Pykälä, lehtomaisessa metsässä; Arrakoski, myllyltä kirkolle päin johtavan tien varrella rantaniityllä; Alisen-Alijärven rannalla lähellä Taipaletta rehevässä lehtomaisessa metsässä; Kellosalmen »vanhan maantien» varrella metsässä; Jokioinen: Unelius, niityllä; Kellosalmi: Kotilan vuorella (Linnasalmi); Honkavaara, kuivahkolla mäellä; laivalaiturin ja Arolan välillä; Virmaila: (Norrlin 1870, s. 127); Kelttulan ja Kellosalmen välillä (Äyräpää); Pajula, kuivahko lehtimetsä; Vasansaari, kuivahko niitty; Sepihuhta, mustikkametsä; Salo, puronvarsi; Hylkylä; Haasvalkama; Tupsuvuoren ja Raulahden välillä; Kaukela: Kiltniemi;

Nyystölä: Kelvenne. II: Nyystölä: Sudenojan tien varrella lehtomaisessa metsässä; Alho (HULT: HJELT, I, s. 494). Kaikkialla pc tai pcc.

Platanthera bifolia st fq - p. Virmailan saaressa ehkä yleisempi kuin muualla.

Gymnadenia conopea p.

Helleborine latifolia r. Vain I. F. TENGSTRÖM (HJELT, I, s. 479); Kellosalmi: prof. Bonsdorffin huvila-alueella (LINNASALMI); Osoila: Kullasvuori (FIEANDT); Alijärvelle johtavan tien varrella hikevähietaisella mäellä 3–4 yks. (1931); Jokioinen: Kaikuniemi, 1 yks. (ÄYRÄPÄÄ); Keski-Tyllän tien varrella kosteanpuoleisessa mustikkametsässä 1 yks. 1930, ei myöhemmin.

Epipogium aphyllum rr Vain I: Kellosalmi: Vähäsalo (BONSDORFF: HJELT, I, s. 477).

Listera cordata rr. Vain I. NORRLIN (1870, s. 127); Osoila: Ylisen-Alijärven S-rannalla rehevässä kuusimetsässä, paksun sammalen seassa muutamia yks.

L. ovata rr. Vain I: Osoila: Arrakoski, rantaniityllä kirkonkylään johtavan maantien varrella; Jokioinen: Kellosalmen ja Pajulan välillä kostealla niityllä.

Neottia nidus-avis rr. Vain I: Kellosalmi: tavattu aikaisempina vuosina prof. Bonsdorffin huvilan luona (LINNASALMI).

Goodyera repens st fq. F. TENGSTRÖM (HJELT I, s. 475). Noin 35 merkinnästä on n. 10 seudukkeesta II, muut seudukkeesta I. Rehevissä kuusimetsissä, mustikkametsissä, harjujen rinteillä. Merkintöjä on myös toisenlaisilta kasvupaikoilta kuten Kaukela: Joentausta, muurainsuolla; Virmaila: Pirttisalon ja Ison-Hiedan välillä, kuivanpuoleisessä mäntymetsässä.

Coralliorrhiza trifida p. I: Osoila: Alisen-Alijärven rannalla, kosteanpuoleisessa kuusimetsässä muutamia yks.; Ylisen-Alijärven S-rannalla, vesiperäisellä niityllä vedessä, useita isoja, voimakkaita yks.; Kerttusalo, harjulla; Kesälä, kuivanpuoleisessa mäntymetsässä muutamia yks.; Jokioinen: kirkonkylän ja Nyystölän välillä maantien varrella vesiperäisellä suoniityllä; Virmaila: Rantala, kosteanpuoleisessa kuusimetsässä; Salo, lähellä puroa; Kellosalmi: prof. Bondsdorffin huvilan takana suossa (LINNASALMI); Nyystölä: Leppäkorpi, rehevässä korvessa. II: Hämeenlinnan kaupungin omistamalla maalla, tien vieressä, kuivalla soramäellä.

Malaxis paludosa rr. I: Kellosalmi: Honkavaaran rinne (FIEANDT).

II: Nyystölä: Telhojärven N-rannalla n. 10 yks. Ranta on tällä kohtaa märkä, pääasiassa rahkasammalen peittämä. Muista lähiympäristön kasveista mainittakoon *Lysimachia vulgaris*, *Comarum palustre*, *Viola palustris*, *Drosera rotundifolia*, *Carex rostrata*, *Phragmites communis* ja *Agrostis canina*.

Achroanthes monophyllos rr. Kellosalmi: suossa (A. Bonsdorff). Kasvista on täältä näyte ainakin Yliopiston Kasvitieteellisen laitoksen opintokokoelmassa.

Orchidaceae-heimon kasvit näyttävät aivan erikoisesti suosivan Kellosalmea. Koko tutkitun alueen 14 kämmekkäkasviedustajasta näyttää vain 2 puuttuvan Kellosalmelta. Toisaalta ovat harvinaisimmat lajit *Epipogium aphyllum*, *Neottia nidus-avis* ja *Achroanthes monophyllos* vain Kellosalmella tavattuja. Tähän ovat varmaan osaltaan vaikuttamassa maaperälliset tekijät, mutta osaltaan myös se seikka, että prof. Bonsdorff on tehnyt täällä havaintoja jo varhain 1800-luvulla, jolloin kulttuurin vaikutus ei tuntunut siinä määrin kuin nykyään.

Betula verrucosa fqq.

B. pubescens fqq.

B. nana rr. Vain II: Alho (Böök); Syrjäntaka: Sipilän ja Kangasmäen välillä »Suonsilmä» nimisen suolammen rannalla sp.

B. nana × *pubescens* rr. Kaurattu: Koirajärven suo.

B. concinna × *coriacea* × *pubescens* * *suecica* × *verrucosa* f. *Palmeri* rr. Vain I: kirkonkylässä Aleksi Hietalan riihen luona 1 komea puu. Tätä suurta harvinaisuutta on selostanut lähemmin Hintikka (1934). Ainakaan kesällä 1937 ei puu vielä ollut luonnonsuojelun alainen. Muualta pitäjästä ei f. *Palmeri*a ole tavattu. Puu on jo matkan päästä jonkin verran erikoinen. Sen oksasto näyttää harvemmalta kuin tavallisten koivujen, johtuen tavallista paljon pienemmistä lehdistä. Lehtien muoto on myös erikoinen, monet ovat nimittäin pituuttaan leveämpiä. Lehtien tumma väri on niinikään silmäänpistävä. Ne ovat sitäpaitsi jonkin verran paksumpia ja »nahkeampia» kuin tavalliset koivun lehdet.

Alnus incana fqq. – f. *pinnatipartita*. Kaurattu: Kartanon metsissä muutamia yks. Vesat tuhoutuivat, juuria koetettiin pitää hengissä mutta nekin kuolivat (Fieandt). – f. *laciniata* rr. Syrjäntaka: Naukjärven etelärannalla muutamia yks.

A. glutinosa fq. Kasvia yleistää pitkä Päijänteen rannikko, jota se seurailee. Myös sisämaassa pienempien järvien rannoilla.

Corylus avellana r. Vain I:n etelä- ja keskiosassa (kartta 2). Maakeski: Lohtari, pellon laidassa, purolle viettävällä nurmettuneella rinteellä. Pensaalta purolle, jonka varrella lehmus esiintyy paikoitel-

Kartta 2. *Acer platanoideksen*, *Corylus avellanan* ja *Tilia cordatan* löytöpisteet tutkimusalueella.

Karte 2. Die Fundorte von *Acer platanoides*, *Corylus avellana* und *Tilia cordata* im Untersuchungsgebiet.

len milteipä valtakasvina, on matkaa n. 15–20 m. Maanlaatu on savensekaista multaa. Paikalla on ainoastaan yksi n. 4 m korkea, jonkin verran kituvannäköinen pensasryhmä, jossa hedelmiä niukanlaisesti. Mainitulta rinteeltä on melkein kaikki muut pensaat hävitetty, mutta pähkinäpensas on jätetty. Paikkakuntalaiset näyttävät tuntevan pikemmin säästämisen kuin hävittämisen halua pensaaseen

nähden. Pensaan ympäriltä, etenkin purolle viettävän rinteen puolelta, on turve kuorittu pois, luullakseni toivossa, että pähkinäpensas leviäisi. – Nyystölä: Heiskelästä n. 0.5 km S, lehmusmetsikössä 2 pensasta. Pensaitten korkeus 3–4 m. Toinen pensasryhmä on pieni, toinen n. 6 m leveä. Hedelmiä kummassakin niukasti. – Nyystölän kansakoulun luona, maantien toisella puolella, rinteellä niityn laidassa. Tämä kasvupaikka muistuttaa suuresti ensiksi kuvattua. Pähkinäpensaan kasvupaikalta on täälläkin n. 20 m lehmusta kasvavan puron rantaan. Muista puron varrella esiintyvistä kasveista mainittakoon *Ribes nigrum*, *Struthiopteris* ja *Milium effusum*. Multa verraten savipitoista. Täälläkin on yksinäinen, kylläkin jonkin verran rehevämpi pensasryhmä, jossa hedelmiä verraten runsaasti. – Jokioinen: Saksala, Vainiotarha, metsän laidassa. Pensas on jonkin verran ruhjoutunut, lieneekö syynä laiduntaminen tällä paikalla, vai olisiko pensasta muuten runneltu. Täältä ovat närhet kuljettaneet pähkinöitä n. 200 m:n päähän, Saksalan kartanon puutarhaan, jonne ei pensasta ole istutettu. Kouluneuvos FIEANDTin kertoman mukaan on viimeksimainitussa tavattu vain kerran yksi hedelmä.

Myrica gale st r. Kasiniemi: Kasiniemen joen varsilla ja Vehkajärven rannoilla hyvin yleinen (NORRLIN 1870, s. 151; nämä merkinnät eivät kuulu varsinaisesti tutkimaani alueeseen). – Miestämän järven S-rannalla (II) rantatöyräällä cp, N-rannalla (I) jonkin verran niukempana; Arrakosken Alajärven rannalla cp; Osoila: Ylijärven rannalla Katinsaaren vetisellä niityllä (LEO BÖÖK); Jokioinen: Joki-Heikkilä, kostealla rantaniityllä joen varrella yhdessä *Salix*-lajien kanssa st cp. Miestämänjärvi, Alajärvi, Heikkilän joki ja Ylijärvi ovat läheisessä vesistöyhteydessä keskenään. Miestämän ja Alajärven välillä on Arrakoski, Alajärvestä joutuvat vedet Tarposeen ja täältä Heikkilän jokeen, josta edelleen Ylijärveen. On mahdollista, että myös Tarposen rannalla kasvaa *Myrica*a, sillä järven E-ranta jäi tutkimatta.

Salix pentandra p. Vain I. Järvien ja jokien rannoilla, kosteissa notkoissa ja kosteilla metsäniityillä.

[*S. fragilis*. Vain I: Jokioinen: kirkon mäellä osaksi jo kuivunut puu (kuva 1). Padasjoen rannoilla kasvavat vanhat salavat antavat maisemalle aivan erikoisen jokimaiseman leiman. Toht. FIEANDTin kertoman mukaan on niitä aikaisemmin ollut paljon runsaammin. Jäljellä olevat yksilöt ovat jokseenkin harvassa, melko

Kuva 1. Padasjoen kirkon mäellä kasvava, osaksi jo kuihtunut *Salix fragilis*-yksilö. — Valok. kesällä 1934 K. B.

Abb. 1. *Salix fragilis*, teilweise schon ein gegangen, bei der Kirche in Padasjoki.

säännöllisin välimatkoin. Jokioinen: Säästöpankin mäki; Saksalan kartano; Nyystölä: Verhon kartano. Kaikki istutettuja.)

S. rosmarinifolia st r. I: Osoila: Ratian suolla ojan varrella; Jokioinen: Padasjoen rannalla, niityn laidassa; »Inkilänmaa», kostealla metsäniityllä; Kaukela: Kaukelanjärven N-puolella; Maakeski: Hannukkala, tien vieressä, pellon laidassa. II: Torittu: Rekolasta S, pellon ojassa.

S. livida fq.

S. caprea fq.

S. aurita fq.

S. cinerea fq.

S. nigricans. Vain seuraavat merkinnät: I: Jokioinen: Pukkilanjärven ranta. II: Nyystölä: Lepola, lähellä taloa suoperäisellä maalla metsän laidassa. On voinut jäädä muualla huomaamatta.

S. phylicifolia fqq.

Populus tremula fq.

Humulus lupulus r. Vain I: Jokioinen: Sikomäki (Norrlin 1870; Hjelt, II, s. 188); Saksalan Vainiotarhassa runs. peltojen lävitse virtaavan vähävetisen puron rantatöyräillä, jossa humala kiipeilee puron äärellä kasvavissa pajupensaissa; Nyystölä: Nyystölän ojan varrella; Maakeski: kylän lävitse virtaavan joen varrella.

Urtica dioeca fqq.

U. urens p.

Polygonum aviculare fq.

P. hydropiper st fq - p.

P. lapathifolium fq.

P. amphibium st fq - p. Osoila (Bonsdorff: Hjelt, II, s. 206). Muutamin paikoin epp kuten esim. Kirkkolammessa ja Päijänteessä Kosken lahdessa.

P. viviparum st fq.

P. convolvulus fq.

P. dumetorum rr. Vain I: Kellosalmi: Kultavuori, pensaikko (Linnasalmi); Virmaila: Vahtervuori (Äyräpää).

Rumex domesticus st fq.

R. acetosa fq.

R. acetosella fqq.

Chenopodium album fqq.

C. polyspermum st r. Vain I: Osoila: Kerttusalo, kukkapenkeissä; Kesälä, kukka- ja keittiökasvimaissa useana vuonna peräkkäin; Arrakoski; Jokioinen: Saksala (Fieandt); Kellosalmi: Pirttisalon puutarhassa (Linnasalmi) – v. *acutifolium* rr (Fieandt).

Atriplex patulum rr. Vain I: Osoila: Alijärven rannalla, pellolla.

Montia rivularis ssp. *lamprosperma* rr? Vain I: Jokioinen: Koiravuoren mäen juurella, lähdeniityllä.

Silene inflata st fq. Aina pc.

S. rupestris p. Vain I: Osoila: Alisen-Alijärven N-rannalla kuivalla hiekkatörmällä pari metriä rannasta; Jokioinen: Kalliosaaren E-rinne (Äyräpää); Seitniemi, kalliolla; Pukkilanjärven rannalla kalliolla; Aittiovuori, kalliolla monin paikoin; Kellosalmi: Laivalaiturin ja Arolan välillä, Urraman vuorella tavallista runsaampana, aika laajalla alalla; Nyystölä: Iso-Haukkasalo, saaren korkeimmalla kohdalla kalliolla; Kaukela: Kankaisten ja Harjun välillä maantien varrella, kuivalla hiekkaisella töyräällä; Varpusenlinna (Linnasalmi). Tämä Päijänteen saari on mahdollisesti pitäjän rajan ulkopuolella.

S. nutans st fq. Osoila: Mainiemen ja Kirkonkylän välillä, suuren sorakuopan reunalla; Kesälän ja Pykälän välisen harjun rinteillä; Ylijärven kohdalla, harjun rinteellä; Hautala; Arrakoski, Sammakkosuolle viettävän mäen rinteellä tavallista runsaampana; Jokioinen: Saarisen mäki; Saksalan Vainiotarha; Munumaa, Mertasalmi, harjun kuivahkolla rinteellä; lähellä Kauratteen kansakoulua; Annila; Nyystölä: Vainio herb. (Hjelt, III, s. 10); Verho, Varpaniemen harjulla ainakin 2–3 eri paikassa; Suntela, kuivalla rinteellä lähellä taloa; Hoimelan tien varrella; Rajalan ja maantien välillä; Kellosalmi: Niemelä, maantien varrella; Virmaila: Ison-Hiedan tien varrella (Linna-

SALMI); lähellä Heikkilää kuivalla hiekkamaalla; Alho: Harmoinen, Alhon luona (NORRLIN 1870, s. 143); maantien varrella lähellä Toritun kylän rajaa; Torittu: Koivumäen ja Rantalan välillä; Rajamäen mäen alla töyrään laidassa; Syrjäntaka: Aaretti Heikkilä, maantien varrella pellon reunassa. Näistä 23 merkinnästä on 6 seudukkeessa II, muut seudukkeessa I. Yleensä pc.

Melandrium album p. I: Osoila: Ahjola, pihamaalla; Jokioinen: Hakola; Vanha-Inkilä, maantien varrella; Kauratteen tien varrella pellon pientareella; Pajula, pihamaalla; Kellosalmi (LINNASALMI); Nyystölä: Verhon kartanon ja Suntelan välillä maantien varrella kuivalla rinteellä; Verho, lähellä kartanon tienhaaraa pellon reunassa muutamia yks.; Kirjosniemen Heiskelän rantaladon seinustalla; Maakeski: Nuorisoseuran talon pihalla; Virmaila: Honkola, pellon pientareella; Kaukela: Kankaisten ja Harjun välillä tien varrella. II: Lassilan pellossa tien varrella; Nyystölä: Sudenoja, pihamaalla.

Lychnis flos-cuculi p - (st fq).

Viscaria vulgaris fqq - fq.

Agrostemma githago r. Vain I. Esiintyminen hyvin tilapäistä. Jokioinen: tavattu Saksalassa silloin tällöin sekasiementä käytettäessä (FIEANDT); Osoila: Ahjola, pellot joskus aivan punaisenaan (A. BÖÖK); Arrakoski (OIVA PAANASEN herb.).

Dianthus deltoides st fq.

[*Saponaria officinalis.* Yksityisiä esiintymiä siellä täällä, usein vanhojen jo hävitettyjen asuntojen läheisyydessä.]

Stellaria nemorum st r. Vain I: Osoila: Arrakoski, Tamppitarha, muodostaa Arrakosken rannalla komeita kasvustoja; Jokioinen: Koiravuoren mäen juurella, puron varrella; Perä-Tyllä, puron varrella; Maakeski: Lohtari, puron äärellä monin paikoin st cp; Teppisen joen varrella; Anttilan puron varrella.

S. media fqq.

S. graminea fqq - fq.

S. palustris p. Vetisillä niityillä.

Malachium aquaticum rr - r. Vain I: Kellosalmi (A. BONSDORFF: HJELT, III, s. 101); Kellosalmen ja Koukkulan välillä (LINNASALMI); Alho: Alhon myllyn luona (LINNASALMI; merkintä voi olla Kuhmoisten pitäjän puolelta); Jokioinen: Koiravuoren juurella kostealla, lähteisellä niityllä (nykyisin täältä hävinnyt).

Cerastium caespitosum ssp. *triviale* fq.

C. arvense st r. Osoila: Kesälä, hedelmäpuitten alla sekä niityllä, entisellä lastauspaikalla; Jokioinen: kunnanlääkärin pihassa, ajotien varrella; Kellosalmi: Pirttisalo, puutarha (Linnasalmi); Kaukela (Helmi Väinölän herb.); Miestämän kangas (O. Paanasen herb.).

Sagina procumbens st fq.

Arenaria serpyllifolia st r. Vain I: Osoila: Kesälä, hiekkaisilla teillä; Taipale, rannassa kuivalla paikalla; Kirkkolammen ja Kellosalmen maantien välisissä pelloissa; Jokioinen: Vanhan-Inkilän pellot; Kalliomäessä, maantien varrella; Hietarannan pelloissa; Kaukela: Leppäniemi; Virmaila: Tupsuvuoren ja Raulahden välillä.

Moehringia trinervia p. Seud. II vain pari merkintää. Rehevissä, kosteissa metsissä, suurten kivien ja kallioitten kupeilla. On myös toisenlaisia kasvupaikkoja: Nyystölä: Hämeenlinnan kaupungin maalla, kuivalla paikalla tien varrella.

Spergula arvensis fq.

Spergularia rubra st r - p. I: Jokioinen: kirkon kohdalla, maantien varrella; Perä-Tyllä, maantien varrella; Kellosalmi: lähellä laivarantaa, Kellosalmelta Harmoisiin vievällä metsäpolulla; Maakeski: kansakoulun luona, hiekkaisella kentällä. II: Maakeski: Maijanjärven rannalla, kuivalla töyräällä; Torittu: Rekolan ja maantien välillä, nurmettuneella tiellä; Vähän-Torittujärven rannalla, kuivalla rinteellä; Pastila, kuivalla pihalla runs.; Kaukela: Lassila.

Scleranthus annuus fq - st fq.

Ranunculus lingua st r. Vain I: Osoila: Aunetarha, järven NW-rannalla cp, ja Karolan maantiesillan kohdalla; Jokioinen: Pukkilanjärven N-rannalla st cp (Äyräpää), W-rannalla pc; Arrakoski: Tarposen ja Alajärven välillä, Välijoen varrella monin paikoin; Padasjoessa; Harmoinen (Linnasalmi).

R. flammula p. Kosteilla niityillä, järvien ja jokien rannoilla, savikuopissa.

R. reptans st fq, seudukkeessa II harvinaisempi

R. sceleratus st r. Vain I: Osoila: Arrakoskella; Jokioinen: Saksalan Vainiotarhassa vähävetisessä ojassa ja sen rannoilla; Nyystölä: Verho, kartanon ja maantien välisten peltojen kosteissa ojissa siellä täällä muutamia ± kitukasvuisia yksilöitä; Maakeski: kylän lävitse virtaavan joen varrella; Virmaila: Vierevän-Hiedan ja Isonsuon välillä; Honkola, rantaniityllä; Salmela, rannassa; Vuorela, rannassa; Haa-

pala, puron varrella runsaana ja komeana. Näyttää aivan erikoisesti suosivan Virmailan saarta.

R. auricomus fq.

R. auricomus × *cassubicus*. Jokioinen: Saksalan alueella hyvin tavallinen (Fieandt).

R. acer fqq.

R. repens fqq - fq.

R. polyanthemus p.

R. pellatus v. *septentrionalis* p. Vain I. Päijänteessä ovat kasvupaikat viime vuosina tavattomasti vaihdelleet.

Myosurus minimus st r. Jäänyt ehkä osaksi huomaamatta.

Hepatica triloba fq. Lehtomaisissa tuoreissa metsissä, harjunrinnemetsissä, kivikkoisilla rinteillä. Noin 70 merkinnästä on 19 seudukkeesta II, muut seudukkeesta I.

Anemone nemorosa st r - p. I: Jokioinen: Pappilan haassa Kirkkolammen rannalla cp (Selinmaa ja Lattu); Saksalassa ollut ennen (Fieandt); Nyystölä: Verho, kartanon ja maantien välissä ennen tavattu (Fieandt); Maakeski: kylän lävitse virtaavan joen ahteissa runs.; Päijänteen rantamilla koivikoissa; Vuotaran kallion rinteillä; Maakeskessä sangen yleinen kosteiden paikkojen kasvi (opett. E. Brusila). II: Torittu, paikkapaikoin jokseenkin harvinaisena (opett. Elli Pastila).

A. ranunculoides rr. Vain I: Nyystölä: Verho (A. A. Bergström: Hjelt, III, s. 179).

Thalictrum simplex r. Vain I: Maakeski: nuorisoseurantalon seinustalla; Lohtari, pähkinäpensaan luona nurmettuneella rinteellä; Jokioinen: Saksala, koivukujan varrella ladon luona pellossa cpp (Fieandt); Saksalan Vainiotarhassa metsän laidassa niityllä parissa paikassa, kasvupaikkojen väli 200–300 m. Lähiympäristöstä merkittiin seuraavat kasvit: *Corylus avellana* (2 m:n päässä), *Filipendula ulmaria*, *Rubus saxatilis*, *Vaccinium vitis idaea*, *Hypericum maculatum*, *Knautia arvensis*, *Melampyrum silvaticum*, *Ranunculus acer*, *Achillea millefolium*, *Alchemilla vulgaris*, *Chrysanthemum leucanthemum*, *Fragaria vesca*, *Campanula glomerata* ja *Deschampsia flexuosa*. Toinen kasvupaikka oli vieläkin kuivempi, jota todistaa *Thymus serpyllum*in esiintyminen. Kasvi esiintyi verraten niukasti johtuen ehkä laiduntamisesta. Osa kasveista oli sterilejä, osan kukkiessa erittäin kauniisti.

Aquilegia vulgaris r. Vain I: Jokioinen: Keski-Tyllä, todennäköisesti levinnyt talon maille puutarhasta, mutta nykyisin täysin villiintyneenä noin 200 metriäkin talon rakennuksista ja puutarhasta (laiduntamisesta huolimatta pysyväisesti); Arolan ja Kellosalmen välillä asumattomalla metsätaipaleella lähellä kosteata suoniittyä; Osoila: Karolan tien varrella metsässä; Kesälä, Kaisan töyryllä maantien varrella pensaikossa, josta on n. 250 m lähimmälle asunnolle. Aikaisemmin on kasvi ollut suosittu koristekasvi.

Actaea spicata st fq - p. I: Osoila: Kesälä, harjun rinteellä; Ratian haka Alisen-Alijärven rannalla; Arrakoski, Tamppitarha; Jokioinen: Kaikuniemestä N (Äyräpää); Vieru (Fieandt); Kulmalan ja Peltolan välillä kivikkoisessa lehtomaisessa metsässä; kirkonkylän Koiravuori; Kellosalmi: Kultavuori; Urraman pohjukassa puronvarsilehdossa; Harmoisiin vievän polun varrella rehevässä metsässä; Vepsäläinen, puron varrella; Syrjäntaka: Heikkilä, lehmusrinteellä kuivahkolla, kivisellä paikalla; Nyystölä: Verhon kartanon metsä (Hertz 1926, s. 38); Kelvenne, rehevässä metsässä harjulla; Kirjosniemessä metsässä sekä tien varrella; Virmaila: Vahtervuoren rotkossa (Äyräpää); Nikahuhta; Sepioja; Sepivuori; Vierevän-Hiedan ja Holmin välillä rehevässä vuorenjuurilehdossa; Tupsuvuoren notkossa sekä Tupsuvuoren ja Raulahden välillä monin paikoin; Kaukela: Kylmänkiven lehmusmetsikössä suurella kivellä karjalta suojassa. II: Nyystölä: Sudenojan tien varrella lehtomaisessa metsässä.

Trollius europaeus st fq - p. Seud. II vain seuraavat merkinnät: Nyystölä: Sudenoja, niityllä; Jokioinen: Kauratteen kansakoulusta N, niityllä.

Caltha palustris fq.

Nymphaea alba rr. Vain II: Lummene (A. Böök); Ison-Tarusjärven N-osassa pc. Paikalla, missä kasvi esiintyi, on kaunis hiekkaranta, mutta heti rannasta maalle päin rämettä. Vesi Isossa-Tarusjärvessä on melko tummaa, ruskeata suovettä.

N. candida fq. Kääpiömuotoa on ainakin Kirkkolammessa. – f. *rosea* rr. Lummene, Pippurin silta (Fieandt). Paikkakuntalaisten kertoman mukaan kerätään punakukkaista muotoa hyvin innokkaasti, joten en sitä nähnyt.

N. tetragona rr. I: Urraman rannalla purossa pcc. II: Lummene (Leo Böök: Valle 1927). Kasvia on täällä cp - cpp.

Nuphar luteum fq.

N. pumilum rr. Vain II: Torittu: Hahjärvessä pcc.

Fumaria officinalis fq.

Corydalis solida rr. Vain I: Jokioinen: Saksalan Vainiotarhassa (FIEANDT).

[*C. nobilis* rr. Vain I: Nyystölä: Verho, kartanon ja maantien välillä (FIEANDT).]

Subularia aquatica p. Kaikki merkinnät seud. I.

Thlaspi arvense st fq - p.

T. alpestre rr. I: Osoila: Arrakoski, tien vieri (O. PAANASEN herb.). II: Kellosalmi: Hirvijärven Toimelasta Rimmiin vievän polun varrella suhteellisen kuivalla, loivalla, luonnonheinää kasvavalla rinteellä sp.

Sisymbrium officinale rr. Vain I: Jokioinen: Keski-Tyllän navetan nurkalla muutamia yks.; Osoila: Arrakoski.

Descurainia sophia rr. Otettu Padasjoelta (FIEANDT). I: Jokioinen: Hietaranta, pellossa Tuomasvuoren ja Kiviluodon välillä.

Sinapis arvensis f. *orientalis* rr. Vain I: Nyystölä: Verho, kartanon ja maantien välisissä pelloissa rikkaruhona siellä täällä.

Brassica campestris st fq - p.

Raphanus raphanistrum fq.

Barbaraea stricta r. Vain I. Merkintöjä vain seuraavista paikoista: Osoila: Kesälä; Virmaila: Pirttisalo; Nyystölä: Kirjosniemi; Verho, Varpaniemi. Puutarhoissa, nurmettuneilla teillä ja teitten varsilla.

B. vulgaris st fq - p.

Roripa palustris p - st r.

Cardamine pratensis st fq.

C. amara p. Vain I: Osoila: Arrakoski, Tamppitarha; Alisen-Alijärven rannalla, puron varrella erittäin suurena ja rehevänä; Jokioinen: Kaikuniemestä N (ÄYRÄPÄÄ); Kaurattu, kartanon alueella Kauratteen järven W-rannalla vähävetisen ojan varrella; Kellosalmi: Kultavuoren juurella (LINNASALMI); Syrjäntaka: Pannijoen varrella lähellä maantiesiltaa; Nyystölä: Lepistö, puron varrella; Maakeski: Anttila, puron varrella; Teppisen joen varrella; Lohtari, purossa ja puron varrella cp. Kasvi muodostaa täällä myöskin vedenalaisia kasvustoja. *C. pratensis* näytti puuttuvan.

Capsella bursa-pastoris fqq.

Camelina alyssum rr. Vain I: Nyystölä: Verho, kartanon pellava-

maassa talon ja maantien välissä kesällä 1935 siellä täällä muutamia kukkivia yksilöitä.

Draba verna rr. Vain I: kirkon kiviaidalla cp.

Arabidopsis thaliana p?

Arabis suecica st fq - p.

Turritis glabra p. Aina pcc.

Erysimum cheiranthoides fqq - fq.

E. hieraciifolium rr. Vain I: Osoila: Arrakoski, eräänä kesänä yleisenä (O. Paanasen herb.); pellossa (Fieandt).

Bunias orientalis rr. Vain I: Jokioinen: Saksalan pellossa; Nyystölä: Suntelan pellossa (molemmat Fieandt).

Elatine hydropiper rr. Vainio (Hjelt, IV, s. 74).

Drosera rotundifolia st fq. Soilla, rannoilla, suoperäisten peltojen ojissa, toisinaan cpp, esim. Jokioinen: Tymänösjärven ja maantien välillä.

D. anglica r. I: Jokioinen: Saksalan lahden rannalla varsinkin tulvavuosina (Fieandt). II: Nälkäjärven mutarannalla st pc; Syrjäntaka: Naukjärven hyllyvällä nevarannalla.

D. anglica × *rotundifolia* rr. Jokioinen: Saksalan lahden rannalla (Fieandt).

Viola tricolor fq.

V. tricolor ssp. *arvensis* fqq - fq.

V. canina ssp. *montana* fq. Pää- ja alalajia ei ole eroitettu.

V. rupestris, ehkä p. Kuivilla mäkien ja kallioitten rinteillä.

V. riviniana st fq.

V. mirabilis p. Vain I: Kellosalmi: Kultavuoren kivikkoisella rinteellä rehevässä metsässä (Linnasalmi opasti); Urrama (Linnasalmi); Vepsäläinen, puronvarsilehdossa; Virmaila: Vahtervuoren rotko (Äyräpää); Tupsuvuoren rehevässä lehtonotkossa sekä Tupsuvuoren ja Raulahden välillä; Nyystölä: Kirjosniemen tien varrella; Heiskelän lehmuslehdossa esim. talon ja rannan välillä cp; Kaukela: Kaukelanjärven N-puolella, niityllä kasvavan lehmuksen alla; Kaukelanjärvestä 200–300 m N, lehdossa maantien varrella.

V. epipsila ja *epipsila* × *palustris* (lajeja ei ole eroitettu) p. Purojen varsilla, kosteissa lehdoissa ja lehtoniityillä, tuoreissa havumetsissä.

V. palustris fq - st fq.

V. Selkirkii p. I: Osoila: Ratian haassa Alisen-Alijärven S-ran-

nalla, *Struthiopteris filicastrum*ia kasvavassa kosteahkossa notkossa, sekä rantapensaikossa järven E-rannalla; Jokioinen: Hiirenmäki, Vainiotarha (FIEANDT); Kellosalmi: Vähä-Salo, lähellä Haukkavuorta, lehtomaisessa metsässä; Harmoisiin vievän polun varrella melko lähellä Kellosalmea; Virmaila: Tupsuvuoren lehtonotkossa sekä puronvarsilehdossa Tupsuvuoren ja Raulahden välillä; Sepivuori, rehevässä lehdossa, vuoren juurella; »Pitkän niityn» päässä metsän laidassa kosteanpuoleisella paikalla; Honkola, vasikkahaka, kosteassa metsässä polun varrella; Nyystölä: Kirjosniemen lehmuslehdossa ja tien varrella monin paikoin. II: Sudenojan tien varrella lehtomaisessa metsässä st cp; Hämeenlinnan kaupungin maalla maantien varrella kuivalla paikalla.

Hypericum perforatum rr. Vain I: Jokioinen: Saksalan aitan luona ennen löydetty (FIEANDT).

H. maculatum fqq - fq.

Sedum telephium st fq - p. Vain I: Osoila: Pursula, kalliolla; Kirkkolammen ja Kellosalmen maantien välissä vuosikymmeniä viljellyssä hiekkaperäisessä kesantopellossa cp, v. 1937 sp (ei ssp. *fabaria*); Jokioinen: Mustalahti, kalliolla aika monessa paikassa; Seitniemi, kalliolla; Brusila, kalliolla; Ahjolasta Saksalaan vievän tien reunassa pellon ojassa kuivalla paikalla; Ropakkomäki, kallion kyljessä; kirkon turvepeitteisellä kiviaidalla cp; hautausmaalla; Kellosalmi: aika yleinen (LINNASALMI); Virmaila: Vahtervuori st cp (ÄYRÄPÄÄ); Salmela; Pajula; Sepivuori, kallioilla; Nyystölä: Iso-Haukkasalo, kallioilla monin paikoin; Lepistö, kalliolla; Suntela, tien varrella kuivalla töyräällä, samoinkuin myöskin talon luona. Paikoitellen istutettuna kiviaidoilla, viihtyen erinomaisesti.

[*S. aizoon* rr. Vain I: Jokioinen: Saksala, niukasti eräällä mäellä v. 1888. Laji on joutunut tänne enemmän kuin puoli vuosisataa sitten tuntemattomalla tavalla. Se viihtyy nykyisin hyvin puiston muureilla, missä se vuosittain voittaa yhä enemmän alaa (KNABE: HJELT, IV, s. 257). – Merkintä tarkoittanee kasvupaikkaa Kirkonkylästä Saksalaan johtavan tien varrella ns. »Saksalan ladon» kohdalla. Tien kahden puolen kasvaa ikivanhoja koivuja ja lehtikuusia, joten paikasta voitanee käyttää nimitystä puisto. Muureilla tarkoitettanee kivirauniota A. J. Arvidsonin hautakiven ympärillä, jossa kasvi esiintyy, tosin viime vuosina vain pc.]

S. annuum p. Vain I: Jokioinen: Kirkonkylän Koiravuori; nk.

»Saksalan ladon» luona pienellä kalliolla; Saksalan Vainiotarhassa; Perälä; Kellosalmi: Hoilola (Linnasalmi); Rimmin ja Saarikon välillä kalliolla st cp.; Virmaila: Tupsuvuori (Linnasalmi); Vahtervuori (Äyräpää); Salmela; Pajula; Linnasaari (Äyräpää); Nyystölä: Harila; Verho, Varpaniemen harjun kuivalla S-rinteellä. Yleensä aina kallioilla, poikkeuksen tekee viimeksimainittu kuiva harjun rinne.

S. acre st r. Vain I: Jokioinen: »Saksalan ladon» luona kalliolla cp; Vainiotarhan kalliolla; lähellä Harmoisten laivalaituria kivillä ja kiviaidalla cpp (näillä main on pitäjän raja, joten on mahdollista, että paikka on Kuhmoisten puolella); Kellosalmi: Saarikko (Linnasalmi); Nyystölä: Suntela, tienhaaran kohdalla; Lepistö: kallion reunoilla; Osoila: Kesälä, alkuaan kiviaidalle istutettu, nykyisin täysin villiintynyt.

Tillaea aquatica r. Vain I: Kirkon rannassa (Vainio: Hjelt, IV, s. 267); Osoila: Pursula, Kirkkolammen rannassa, hyvin rajoitetulla alueella n. 2–3 m:n matkalla aivan veden rajassa (maanlaatu on savensekaista hiekkaa); Virmaila: Kartanonlahti, Taipale, savipitoisella maalla aivan veden rajassa pienempiä yksilöitä kuin Kirkkolammen rannalla (Linnasalmi opasti).

Chrysosplenium alternifolium p. Vain I: Osoila: Alisen-Alijärven rannalla Ratian haassa; Ylisen-Alijärven W-päässä puronvarsilehdossa; Aittiovuori, puron varrella vuoren juurella; Jokioinen: Kaikuniemestä N (Äyräpää); Kirkonkylän Koiravuoren juurella; Mustalahti, puron varrella; Pukkilanjärven N-rannalla kuivuneen puron uomassa; Kellosalmi: Kultavuori (Linnasalmi); Nyystölä: Verho, puron varrella muutamia yks. sekä muuallakin kylän lävitse virtaavan ojan varrella; Heiskelä, lehmuslehdossa; Maakeski: Lohtari, puron varrella; Virmaila: Rantala; Honkola, Mouvari, puron varrella; Rainio, lähteen ympärillä.

Parnassia palustris p. I: Osoila: Alijärven rantaniityllä muutamia yks.; Alisen-Alijärven talon luona kostealla niityllä; Jokioinen: Pukkilanjärven kostealla rannalla pcc; Vainiotarha; Nyystölä: Heiskelä, pihassa pientareella; Kellosalmi: Honkavaara, mäellä, kuivalla paikalla (Linnasalmi); Virmaila: Rantala; Holmi, Purtlammen nevarannalla st pc; Pienola; Mäkelän rantaniityllä, kuivanpuoleisella mäen rinteellä. II: Syrjäntaka: Rajamäki, lähdeniityllä useita yks.

Ribes nigrum fq - st fq. I: Osoila: Alisen-Alijärven rannoilla

monessa paikassa mm. maantien kohdalla, Ratian haassa ja järven N-rannalla puron varrella, Taipaleen luona, samoin myös saarissa; Ylisen-Alijärven rantamilla kosteissa puronvarsilehdoissa; Aittivuoren juurella, puron varrella; Arrakosken ja Kaukelan välillä maantien varrella; Kaukela: Kaukelan järven ja Miestämän välillä, joen varrella; Jokioinen: Pukkilanjärven laskujoen varrella; Pappilan haka maantien varrella; Vainiotarha; Hietarantaan vievän tien vierellä, mm. aivan kirkon kohdalla; kirkonkylän ja Nyystölän välillä maantien ojassa; Joki-Heikkilä, ojan reunoilla maantien varrella; Kaurattu, vähävetisen ojan varrella Kauratteen järven rannalla; Kauratteen tien varrella; Kellosalmi: Niemelä (LINNASALMI); Vepsäläinen, puronvarsilehdossa; Vähä-Salo; Virmaila: Pirttisalo; Kökkölän ja Holmin välillä, missä marjoja noukitaan litrakaupalla (LINNASALMI); Salo, puron varrella; Honkola, Mouvari; Rantala, kosteassa, kivikkoisessa metsässä; Salmela, lehtometsä; Jaakon niemi, kivikkoinen lehtometsä; Vuorela, rantaniityn laidassa metsässä; Jaanila, puron varrella; Honkola, vasikkahaka; Raulahti, rehevässä, kosteassa notkossa; Rauhala; Sepioja; Vierevä-Hieta, ojan reunalla; Nyystölä: Heiskelä, lehmuslehdossa; lähellä kansakoulua puron varrella; Verho, Varpaniemeen mentäessä ja puron äärellä; Hoimela, tien reunalla monin paikoin; Lepistö, puronvarrella; maantien ojissa siellä täällä mm. Suotajärven kohdalla; Lammassaaressa; Maakeski: Teppisen joen varrella; puronvarsilehdoissa ja kosteanpuoleisissa metsissä verraten yleinen; Syrjäntaka: Heikkilä; Pannijoki; Karolan ja Heikkilän välillä maantien varrella. II: Heikkilän ja Sipilän välillä joen reunalla.

R. rubrum st fq. I: Osoila: Alisen-Alijärven rannoilla monessa paikassa mm. maantien kohdalla rantapensaikossa ja Ratian haassa; Karolan tien varrella monin paikoin; Kirkkolammen rannalla Likoniemessä; Arrakosken–Kaukelan maantien varrella; Jokioinen: Koiravuori; Vainiotarha; Vanhan-Inkilän kujan varrella; Pukkilanjärven rannalla; Kellosalmi: prof. Bonsdorffin huvila-alueella (LINNASALMI); Vepsäläinen; Virmaila: Pirttisalo (LINNASALMI); Honkola, rantamäellä; Rantala, puron äärellä; Sepioja, monin paikoin; Tupsuvuoren ja Raulahden välillä; Nyystölä: Verho, puron varrella; Kirjosniemen tien vierellä mm. kansakoulun kohdalla; Lepistö, Hoimelan tien varrella; Maakeski: Lohtari, maantien varrella; Kaukela: Kaukelanjärven rannalla; Syrjäntaka: Pannijoen varrella. II: Sipilä, puron äyräällä; Alho: Anttila, lähellä tietä; Torittu: Kotimäestä S.

R. alpinum fq - st fq. Harjujen rinteillä, lehtomaisissa kivikkoisissa metsissä, ojien varsilla, toisinaan harvinaisen iso- ja reheväkasvuisena mm. Virmaila: Vierevä-Hieta.

Rosa acicularis rr. Vain I: Virmaila: Vierevä-Hieta, märällä suoniityllä rannasta sisämaahan mentäessä melko laajana, mutta harvana kasvustona. Kansa käyttää paikasta nimeä Isosuo.

R. cinnamomea st fq - p. Tuoreissa, lehtomaisissa metsissä, harjujen rinteillä, teitten varsilla, aitovierillä ja rannoilla.

Agrimonia pilosa p - st r. I: Kirkonkylä: Pappilassa ainakin ennen (Fieandt); Koiravuoressa (Äyräpää); postin kohdalla maantien varrella, pellon pientareella, kesällä 1928 1 yks., sittemmin hävinnyt; Osoila: Arrakosken talosta Kaukelalle vievän maantien varrella monin paikoin; Arrakoski, sahan lautatarhassa sekä seuratalon mäellä sammakkosuolle viettävällä kuivalla rinteellä cp (muista kasveista mainittakoon *Anthemis tinctoria* cp, *Silene nutans* st cp sekä *Valeriana officinalis* cp, valtakasvina vesottu harmaaleppäpensaikko); Kaukela: Väinölän ja Kaukelan myllyn välillä tien varrella ja joen rannalla; Jokioinen: lähellä Harmoisten laivalaituria maantien varrella; Nyystölä: Verho, Varpaniemen harjun kuivahkolla S-rinteellä; Kirjosniemen tien varrella Harilan ja Heiskelän välillä kivisessä mäessä. II: Syrjäntaka: Sipilä, puron varrella louhikkoisella rinteellä yhdessä monien vaateliaitten kasvien kanssa.

Alchemilla vulgaris fqq.

Geum rivale fq.

Potentilla anserina p. Vain I: Kyläpaikoissa, pihamailla ja teitten varsilla. – f. *sericea* rr. Virmaila: Pirttisalosta n. 0.5 km NW, rantaniityllä (Linnasalmi).

P. erecta fqq - fq.

P. thuringiaca r. Vain I: Nyystölä: Harila, pihamaalla, kuivahkolla töyräällä pellon laidassa cp; Kirjasniemen keskiosassa tien varrella pellon laidassa; Maakeski: Saarikko, tien varrella kuivahkolla paikalla. Äärimmäisten kasvupaikkojen väliä on n. 4 km.

P. Crantzii r. Vain I: Osoila: Arrakoski (Kirsti Suomisen ja Sirkka Korremäen herb.); Jokioinen: Saksala (Fieandt); Kellosalmen maantien varrella rinneniityllä Peltolan ja Kulmalan välillä.

P. argentea fq.

P. norvegica fq.

Comarum palustre fq.

Fragaria vesca fqq. – f. *leucocarpa* rr. Vain I: Kellosalmi: lähellä prof. Bonsdorffin huvilaa (HJELT, V, s. 77). Kasvia on mm. Honkavaaralla kuivahkon mäen rinteellä, mutta kuulema muutamassa muussakin paikassa huvilan lähiympäristössä. Aikaisemmin runsaampana, mutta on kasvien keräily vähentänyt sitä huomattavasti. Valkomarjainen muoto kasvaa rinnan punamarjaisen kanssa.

Rubus idaeus fqq.

R. saxatilis fq.

R. arcticus st r. I: Virmaila: Honkola, niityllä kukkivana, mutta paikkakuntalaisten kertoman mukaan ei marjoja ole tavattu; Maakeski: Ala-Teppinen, pellon reunassa; Kaukela: Renforsin suo (HELMI VÄINÖLÄN herb.); Nyystölä: Verho (A. BÖÖK); Konnunmylly, puron varrella kosteanpuoleisella niityllä. II: »Telhon joen» varrella kosteanpuoleisessa metsässä kahden puolen tietä st cp, runsaampana kuin muilla kasvupaikoillaan pitäjässä, olipa 2–3 m² laajuisella alalla suorastaan valtakasvina; Hämeenlinnan kaupungin maalla tien varrella kuivahkolla paikalla marjovana; Alho (A. BÖÖK). Kukkii, mutta tekee harvoin hedelmiä. Lehtori BÖÖK kertoi poimineensa kourallisen epätäydellisesti kehittyneitä marjoja. Jokseenkin saman verran olen niitä itsekin löytänyt.

R. chamaemorus. I: p, II fqq - fq. Runsaimpana Toritun, Alhon ja Syrjäntaan soilla.

Filipendula ulmaria fq, seud. II harvinaisempi.

Sorbus aucuparia st fq.

Prunus padus fq - st fq. – f. *rosea* rr. Jokioinen: Saksala (FIEANDT: HJELT, V, s. 169). Kesinä 1933 ja 1934 kukki kasvi runsaasti (FIEANDT).

Lathyrus pratensis fq.

L. silvester st r. O. ENGSTRÖM (HJELT, V, s. 178). I: Osoila: Arrakoski (FIEANDT); Alijärven tien varrella lähellä Mansilaa hietapitoisen pellon laidassa vattupensaikossa; Virmaila: Kortelahti, Vierupelto, kuivalla mäen rinteellä st cp ja komeana; Nyystölä: Kelvennesaari, harjun rinteellä parissa paikassa, joista eteläisempi, harjun kuiva W-rinne, jossa kasvi esiintyi runsaampana, oli mattomaisesti sianpuolan verhoama. Täällä oli useita, läpimitaltaan pari metriä laajoja *Lathyrus*-kasvustoja, joitten komeakasvuiset yksilöt kiipeilivät lähipensaissa. II: Kaukela: Lassila, kuivalla pihamaalla.

L. vernus. I: st fq, II: r. Lehtomaisissa metsissä, kivikkoisten harjujen ja mäkien rinteillä.

Vicia sepium fq - st fq.

[*V. sativa.* Rikkaruohona.]

V. cracca fqq - fq.

V. silvatica st fq. I: Osoila: Kesälä-Kerttusalo, kivikkoisella harjun rinteellä; Ylisen-Alijärven rantametsissä monin paikoin; Jokioinen: Kaikuniemi (ÄYRÄPÄÄ); Mustalahti; Rantasalo, kuivahkon mäen kivikkoisella rinteellä; Pukkilanjärven rannalla metsässä; Kellosalmi: yleinen (LINNASALMI), merkitty muistiin seuraavista paikoista: Vähä-Salo; Kultavuoren kivikkoisella rinteellä rehevässä metsässä; Harmoisiin vievän metsätien varrella; Hirvijärven luona; Virmaila: Haasvalkama; Sepihuhta, mäntymetsässä monin paikoin cp, kiipeillen pensaissa; Ojala, mäntymetsässä talon ja rannan välillä; Holmi; Holmin ja Vierevän-Hiedan välillä; Sepioja; Katiskalahti; Tupsuvuoren notkossa; Nyystölä: Kelventeen harjusaarella arviolta n. 6 km:n matkalla tämän tästä, milloin rehevässä harjunrinnelehdossa, milloin kuivassa mäntymetsässä. II: Sudenojan tien varrella.

V. hirsuta p. Pelloilla ja puutarhoissa kuivilla paikoilla.

V. tetrasperma rr. Vain I: Virmaila: Vahtervuori, kallion reunalla st pc (ÄYRÄPÄÄ).

Astragalus alpinus st r. Vain I: Osoila: Alijärven ja Vierun välisellä metsätaipaleella (FIEANDT); Alijärvelle johtavan tien varrella kuivalla hiekkaisella paikalla mäntymetsässä lähellä Mansilaa; Kellosalmen »vanhan maantien» varrella harjulla muutamassa paikassa; Jokioinen: Perä-Tyllä, tienhaaran kohdalla, n. 70 m:n päässä, maantien toisella puolella hiekkaisella paikalla ainakin n. 20 yks. (LINNASALMI); Kaikuniemi pc (ÄYRÄPÄÄ); Ropakkomäen–Vanhan-Inkilän–Kalliomäen välisellä taipaleella maantien varrella muutamia yks. (vasta v. 1935 näyttää kasvi ilmestyneen Kalliomäkeen); Kellosalmi: Korpelan kohdalla tien vieressä (nykyisin näyttää kasvi tältä paikalta hävinneen [LINNASALMI]).

Trifolium medium fq - st fq. Lehtomaisissa metsissä, harjujen ja mäkien kivisillä, usein kuivilla rinteillä.

T. pratense fq. – f. *albiflorum* rr. Kellosalmi: Supan pellossa muutamia yks. (LINNASALMI).

[*T. incarnatum* rr. Silloin tällöin esiintyvä (FIEANDT).]

T. arvense r. Vain I: Osoila: Aittiovuori (FIEANDT); Mainiemi,

maantien varrella kuivalla harjun rinteellä 1 yks.; Kesälä, lähellä tienhaaraa nurmettuneella ajotiellä 1936 2 yks.; Kellosalmi: prof. Bonsdorffin huvilan pihalla (Linnasalmi); Virmaila: Honkola, kuivalla mäen rinteellä riihten takana; Kaukela: Kaukelanjärvestä N, maantien varrella hiekkatöyräässä.

T. hybridum st fq.

T. repens fq.

T. agrarium p. Merkintöjä seuraavista paikoista: I: Osoila: Alisen-Alijärven N-rannalla; Alijärven saarissa (Selinmaa); Arrakoski; Jokioinen: Vanha-Inkilä; Kirkonkylän ja Nyystölän välillä tien varrella; Kellosalmi: Koukkula (Linnasalmi); Aaretti Pesälän kujalla; Virmaila: Pirttisalo (Linnasalmi); Kortelahti, Vierupelto kuivalla mäen rinteellä; Honkola; Raulahden ja Vaimolahden välillä; Nyystölä: Verho, Varpaniemen kivikkoisella rannalla; Maakeskessä kylällä; Syrjäntaka: Sipilä, maantien varrella. II: Kangasmäen tien varrella; Torittu: Lehtovaaran tien varrella. Aina pcc.

T. spadiceum st fq - p. Rannoilla, peltojen pientareilla ja suoniityillä. Virmailan saaressa yleisempi kuin muualla.

[*Melilotus officinalis* rr. Vain I: Osoila: Kesälä, keittiökasvimaassa kesällä 1936 1 yks.; Jokioinen: Mainiemi, sahan ja myllyn yhteisellä lastausalueella, sementtilaiturin halkeamissa muutamia yks. kesällä 1923, ei myöhemmin.]

Daphne mezereum p. Vain I: Osoila: lähellä Karolan tietä metsässä; Jokioinen: Koiravuori; Kellosalmi: Kultavuori, vuoren kivikkoisella rinteellä rehevässä metsässä; Kellosalmelta Harmoisiin vievän metsätien varrella monin paikoin; Vepsäläinen; Urraman ja Hirvijärven välillä parissa paikassa rehevänpuoleisessa kivikkoisessa lehtomaisessa metsässä; Vähä-Salo, lähellä Haukkavuorta; Virmaila: Vahtervuoren rotko (Äyräpää); Tupsuvuoren notkossa sekä Tupsuvuoren ja Raulahden välillä monin paikoin; Salmela, kivikkoisessa lehtomaisessa metsässä; Rauhala; Sepioja, rehevässä lehdossa; Lasikonaho; Kielevä; Vierevän-Hiedan ja Holmin välillä, vuoren juurella; Nyystölä: Heiskelä, lehmuslehdossa; Syrjäntaka: Pannijoki, rinnelehdossa; Kaukela: Kaukelanjärvestä N, maantien varrella lehdossa.

Lythrum salicaria st fq - p. Tavallisesti pc, joskus st cp, esim. Jokioinen: Kauratteen kartanon peltojen pientareilla, ojien varsilla.

Epilobium montanum p.

E. palustre st fq. Rannoilla ja rantaniityillä.

Chamaenerium angustifolium fqq.

Circaea alpina p - (st fq). I: Osoila: Alisen-Alijärven rannalla varjoisissa rantalepikoissa maantien varrella; Aittiovuoren juurella puron reunalla varjoisissa lepikoissa st cp; Jokioinen: Ropakkomäki, kivien kupeilla; Mustalahti, varjoisassa korpimetsässä lahonneen kannon ympärillä; Keski-Tyllän tien varrella rajaportin luona varjoisassa lepikossa; Kellosalmi: Vähä-Salo, lähellä Haukkavuorta cp; Virmaila: Vahtervuoren rotko cpp (Äyräpää); Rantala, kosteassa kuusimetsässä; Rainio, lähteen ympärillä; Salo, kostealla, varjoisella metsätiellä lähellä puroa; Tupsuvuoren notkossa sekä Tupsuvuoren ja Raulahden välillä puronvarsilehdossa 2 paikassa; Vierevä-Hieta, lehdossa puron varrella; Sepivuori, lehdossa vuoren juurella; Maakeski: Ilolasta kylään päin, harjun laella kuivalla paikalla VT-tyyppisessä mäntymetsässä sekä harjun juurella rehevässä notkossa; Nyystölä: Kirjosniemi, lähellä Heiskelää metsäpolulla. II: Ison-Tarusjärven S-rannalla lähellä jokea kosteassa kuusimetsässä; Maakeski: Teppisen joen varrella lähellä Pientä-Rämööjärveä; Syrjäntaka: Teväntijärven S-rannalla, ei erikoisemmin kosteassa metsässä loivalla N-rinteellä cp - cpp harvinaisen laajana, yhtenäisenä kasvustona, suorastaan valtakasvina useitten neliömetrien laajuisella alueella.

Myriophyllum alterniflorum st fq.

M. verticillatum st r. I: Osoila: Aunetarha, lätäköissä ja ojissa järven rannalla; Kellosalmi: Vähä-Salo (Åström: Hjelt, IV, s. 366); Jokioinen: Padasjoen rannalla, kirkon ja muuntajan välillä lätäköissä yhdessä *Utricularia minor*in ja *U. intermedia*n kanssa usein fert.; Brusila (Fieandt). II: Nälkäjärvessä cp sekä matalassa vedessä rannalla että myös vapaassa vedessä syvemmällä yhdessä niukemmin esiintyvän *M. alterniflorum*in kanssa; Syrjäntaka: Pannijoki (Lang: Hjelt, IV, s. 366). Täältä ei kasvia kesällä 1934 löytynyt. Kasvin häviäminen saanee selityksensä siitä, että virta mainittuna kesänä runsaista sateista johtuen oli harvinaisen vuolas. Aikaisemmin on vesi Pannijoessa sitäpaitsi ollut padottuna pärehöylän tähden. Mainittakoon, että Nälkäjärvi ja Aunetarha, joissa molemmissa on kasvia, ovat vesistöyhteydessä keskenään, mm. Pannijoen välityksellä.

Hippuris vulgaris st r. I: Jokioinen: Arrakoski, Välijoen rannalla (Alajärven ja Tarposen välillä); Harmoisten lahdessa; Virmaila: Kartanon lahti, Taipaleen kohdalla pienessä lätäkössä (Linnasalmi);

Raulahden ja Vaimolahden välillä lammessa; Nyystölä: Suotajärven rannalla sekä lätäköissä lähellä järveä. II: Maakeski: Maijanjärvi; Rämööjärvi; Torittu: Iso-Torittujärvi, kuivatetun järven vetisellä nevarannalla.

Anthriscus silvester fq.

Cicuta virosa p.

Carum carvi st fq.

Pimpinella saxifraga fq.

Aegopodium podagraria fqq - fq.

Angelica silvestris st fq. Virmailassa ehkä yleisempi kuin muualla.

[*Levisticum officinale* st r - p. Aikaisemmin viljelty, nykyisin ainakin osaksi villiintyneenä talojen pihamailla. Osoila: Arrakosken talon navetan seinustalla sekä takapihalla; Särkiöinen; Takala; Jokioinen: kirkon ympäristössä; Kauratteen kartano (molemmat Fieandt); Harmoisissa muutamien talojen takapihoilla; Rajala; Perälä; Nyystölä: kunnalliskoti, maantien vastakkaisella puolella; Kaukela: Uskia.]

Peucedanum palustre st fq.

Heracleum sibiricum p - (st fq). Merkintöjä ainoastaan seudukkeesta I. Kirkon-, Nyystölän- ja Maakesken kylissä yleisin.

Euphorbia esula rr. Vain I: Osoila: Mainiemi, Väinölä, kuivalla rinteellä pellon laidassa cp.

Callitriche verna. Suopeltojen ojissa, lätäköissä, märillä teillä.

C. polymorpha. Osoila: Rätian suo, savisen pellon oja. (Mahdollisesti myös muualla.)

Tilia cordata fq - st fq. (Kartta 2.) Hjelt (IV, s. 85): st fq; Norrlin (1870, s. 142): Padasjoella yleisempi. Osoila: Iisen-Alijärven N-rannalla puron varrella isojen kivien välissä pensasmaisia, erikoisen isolehtisiä yks.; Ylijärven rannalla kouluneuvos Sarvan huvilan luona (kertoman mukaan); Pannijoen rannalla ja sen töyräillä n. 0.5 km:n päässä maantiesillasta, Aunetarha-järveen saakka; Karolan tien molemmin puolin sekä lehtomaisessa metsässä että kallion kyljessä; Arrakosken Alajärven N-rannalla 1 puu; Aittiovuoren juurella puron varrella st cp, monet puista aika isoja ja komeita; Jokioinen: kirkon ja Verhon välillä useita isoja puita, tyveltä ympärysmitta 250 cm (jo Vainio: Hjelt, IV, s. 97); Padasjoen kirkonkylässä ikivanhoja lehmuksia OT-metsässä (myös Hertz 1926, s. 39); kirkonkylän Koiranvuoren, Niinimäen lehmusmetsikössä maantien kahden

puolen ovat puut ikivanhoja, isoja, komeita, eräiden ympärysmitan ollessa yli 3 m; Kaikuniemi (Äyräpää); Saksalan Vainiotarha; Vanha-Tyllä, kallion juurella st cp; Keski-Tyllä, n. 75 m Kellosalmen maantiestä talon rakennuksiin päin pellon laidassa 4 isompaa ja monta pientä yks.; Kosken-Inkilä, kaivon luona 1 puu; Riihiniityn päässä, metsän laidassa iso, pikemmin pensas kuin puumainen yks.; Mustalahti, kallion juurella 1 yks.; Pukkilanjärven laskujoen varrella; Arrakosken Tarposen N-rannalla 1 verraten iso puu; Arolan ja Kellosalmen välillä mm. Vepsäläisen puron varrella pensasmaisia, pienilehtisiä lehmuksia; lähellä Harmoisten laivalaituria (kasvupaikka voi sattua jo Kuhmoisten puolelle); Kauratteen järven N-rannalla muutamia puita niityn laidassa; Hirvijärven Salmela (kertoman mukaan); Kellosalmi: Kultavuoren kivikkoisilla rinteillä; Kultavuoren ja Urraman välillä parissa paikassa, toisessa useita, toisessa 1 n. 1.5 m ympärimittainen puu (Linnasalmi); Urrama, järven NE- ja SW-päässä; Rimpi sekä Toimelan ja Rimmin välillä; Vähä-Salo, lähellä Haukkavuorta; Virmaila: Kelttula; Vahtervuoren rotko (Äyräpää); Raulahti, erittäin rehevässä, kosteassa notkossa lehmuksen vesoja; Tupsuvuoren ja Katiskalahden välillä, lähellä viimeksimainittua; Kökkölä, vuorella talon lähellä isoja puita (kertoman mukaan); Sepioja, rehevässä lehdossa muutamia yks.; Orvokkila; Kielevä; Vierevän-Hiedan ja Holmin välillä vuoren juurella; n. 100 m SW-suuntaan Vierevästä-Hiedasta puron ympärillä, rantapenkerellä 12 runkoa (Hertz 1926, s. 29); Järvenmäki (kerrottu); Holmi, Purtjärvestä n. 100 m:n päässä kuivahkossa mäessä muutamia verraten kitukasvuisia yks.; Ojala, kalliolla lähellä taloa muutamia pienehköjä yks.; Lainosten niitty; Vuorela, useita isoja puita; Rantala, puron rannalla ja pihamaalla muutamia pieniä yks.; Honkola, muutamia verraten isoja puita; Höysniemi, metsän laidassa n. 200 m rakennuksesta jokunen kitukasvuinen yks.; Salmelan niemi, rehevässä kivikkoisessa lehdossa; Nyystölä: Verhon kartanon maalla, puron laaksossa OMT-metsässä (Hertz 1926, s. 38); kansakoulu, puron varrella lähellä maantietä; Nauksyrjä, lähellä torppaa 1 puu (kertoman mukaan); Kirjosniemellä paikoin runsaana, kahden viime vuoden aikana pahasti hävitetty (Hertz 1926, s. 29); Kirjosniemessä lähellä Heiskelää talon isännän arvion mukaan n. 25–30 ha laaja, verraten tiheä lehmusmetsikkö, jossa lehmus valtapuuna, seuralaisinaan mm. *Corylus* ja *Acer*, mutta sitä paitsi myös alueen ulkopuolella siellä täällä; Lepola n. 1 km:n

päässä talosta etelään 1 puu metsässä (isännän kertoma); Kelvennesaari, arviolta n. 2–3 km:n päässä saaren S-kärjestä n. 1 ha:n suuruisella alueella, n. 20 m korkean, jyrkkärinteisen harjun laella yhdessä *Acer*in kanssa; Maakeski: Lohtari, puron varrella vainioitten keskellä vesottuja, pensasmaisia yks. st cp; Uusitalo, hakamailla verraten yleinen; näyttelijä Purolle menevän rantatien varrella muitten puitten joukossa muutamia yks.; lähellä Ala-Teppistä (kertoman mukaan); Syrjäntaka: Heikkilä, mäen rinteessä useita puita; Sipilä, puron varrella vesoina; Hakanen, pihalla iso yksilö; Kaukela: Miestämän N-puolella, Kylmänkivi nimisellä paikalla mäen rinteessä st cp, joukossa kookkaita yksilöitä, eräänkin ympärysmitta kolmatta metriä; Kaukelanjärven ja Miestämän välillä ojan varrella; Kaukelanjärvestä N parissa paikassa. – Mainittakoon varsinaisesti tutkitun alueen ulkopuolelta, pitäjän länsiosasta Hertzin (1926, s. 28–29) mainitsemat kasvupaikat: Vesijaon Matoniemessä runsaasti, Suulisen saaressa, Kainiemellä (isojakin, tukkipuun kokoisia, viety Evolle); Auttoisten majatalon luona Hämeenselällä, harjun rinteellä 4–5 yks. (15–17 cm vahvoja); 1 pienempi samalla kohdalla harjun O-rinteessä; Kasiniemen kylässä Ansion kartanon maalla kivikkoisella harjulla sekapuuna vaahteraa (viimeksimainittuja ei ole piirretty karttaan). – Lehdoissa vuorten harjujen ja mäkien juurilla ja rinteillä, purojen varsilla, rannoilla. Purojen varsilla ovat yksilöt usein pieniä, pensasmaisia. Monasti virtaavat nämä purot viljelysmaitten lävitse, joten lehmusta on usein vesottava. Parissa paikassa (Kylmänkivi ja Vanha-Tyllä) ovat lehmukset oksistoltaan omituista suikertavaa tyyppiä. Oksat verhoavat miltei mattomaisesti kiviä ja rinnettäkin. Tämä kasvustapa lienee seurauksena ahkerasta vesomisesta tai laiduntamisesta kasvin nuoruusasteella. Molemmat paikat ovat hakamaita. Peltoraivauksen ja laiduntamisen lisäksi vähenee lehmus huomattavassa määrin mm. sen johdosta, että siitä tehdään lampaille talveksi kerppuja. Luokkipuiden ja niinen ottoon kuluu niinikään paljon puuta, ja kuuluu puu olevan niin haluttua tavaraa, että sitä varastetaankin. Monin paikoin mainittiin lehmus aikaisemmin yleisemmäksi, joten usea isäntämies totesi: »Vain suku on jäljellä».

Geranium silvaticum fq.

G. pratense st r. I: Osoila: Arrakoski, Alajärvi (O. Paanasen herb.); Ahjola, muutamia yks. pellon ja maantien välissä nurmettuneella pihamaalla; Kellosalmi: Alituvan luona (Linnasalmi); Jokioinen:

Saksalan tien varrella (jo NORRLIN 1870, s. 142; myöskin HJELT, IV, s. 109–110: yleisyys rr); Saksalan kartanon lähiympäristössä teiden varsilla nurmettuneilla pientareilla cp; »Saksalan ladon» luona, muutaman sadan metrin päässä kartanosta, nurmettuneella, laakealla pikkukalliolla; Kirkon ja pappilan välisen tien varrella nurmikolla; pappilan haka, maantien varrella pcc. II: Mäkelä, rakennusten seinustalla, rikkatunkiolla ja pellossa; Santala, maantien varrella.

G. bohemicum rr. Virmailassa ja Kauratteella, takamailla (FIEANDT).

G. robertianum st fq. I: Osoila: Alisen-Alijärven rannalla, Kosken töyryllä suurten kivien välissä kuivalla paikalla sekä Tuuliaisissa ja Ratian haassa kivillä; Takala, rehevässä metsässä suurilla kivillä yleisesti; Taipale; Kesälä, marjapensaitten juurilla puutarhassa (kasvi on varmaan ilmestynyt tänne muualta tuodun mullan mukana); Arrakoski; Ylisen-Alijärven rantametsissä monessa paikassa, erikoisesti N-rannalla; Jokioinen: Kaikuniemi (ÄYRÄPÄÄ); Koiravuori; Mustalahti, metsässä; Kosken-Inkilä, riihiniityn päässä metsässä cp, enimmäkseen suurilla, laakeilla kivillä; Risto, lastauspaikalla kuivalla rinteellä; Vanha-Inkilä; maantien ja Rajalan välillä kuivahkolla paikalla; Kellosalmi: Kultavuorella ja Kotilanvuorella (LINNASALMI); Harmoisiin vievän metsätien varrella; Urraman ja Muikkulahden välillä; Vähä-Salo, lähellä Haukkavuorta; Virmaila: Tupsuvuori (LINNASALMI); Vahtervuori; Kelttula (ÄYRÄPÄÄ); Salmela; Rantala; Lasikonaho; Sepivuori, muutamin paikoin vuoren rinteellä; Vaimolahden ja Raulahden välillä; Nyystölä: Verhon kartanon metsä (HERTZ 1926, s. 39); Heiskelä, kivillä; Harila, kuivalla mäellä; Kaukela: Miestämän ja Kaukelanjärven välillä. II: Jokioinen: Santala; Munumäki; Mertasalmi, kallion rinteellä cp. Tuoreissa metsissä, usein kallion rinteillä ja isoilla, laakeilla kivillä, mutta myös kuivilla, aurinkoisilla töyräillä.

Erodium cicutarium r. Vain I: Jokioinen: Hietaranta (FIEANDT); kirkonkylän kansakoulun kohdalla maantien varrella pellossa cp; Nymalmin asuntoa vastapäätä pellossa, maantien varrella pc. Kasvin esiintyminen on ajoittaista, välillä häviten, sitten taas ilmestyen uudelleen samaan peltoon.

Oxalis acetosella fq.

[*Linum usitatissimum*. Likojärvien rannoilla satunnaisena.]

Acer platanoides st r. (Kartta 2.) Vaahtera on pitäjässä erikoisen suosittu pihapuuna, joten on monasti mahdotonta ratkaista, onko kysymyksessä alkuperäisellä kasvupaikallaan esiintyvä yksilö vai onko kasvi muualta tuotu, istutettu tai puistopuista levinnyt. Seuraavien esiintymien pitäisi olla luonnonvaraisia. Nyystölä: Heiskelä, mantereen puolella Kelventeen laivalaituria vastapäätä lehmuslehdossa, monin paikoin; täysin asumattoman Kelvenne-saaren harjulehdossa, n. 2–3 km S-kärjestä yhdessä *Tilia*n kanssa; Lepola, talosta n. 2 km lounaaseen metsässä (isännän kertoman mukaan); Virmaila: Vahtervuori (Äyräpää); Salmelan niemi, missä puu talon isännän kertoman mukaan on verraten yleinen; Honkola, muutamia nuoria siementäviä yksilöitä, siementaimia runsaasti (vanha-emäntä sanoi vaahteran kasvavan täällä aivan villinä); Ojala, talon pihalla 1 puu (vanhaisäntä kertoi tuoneensa sen lähellä taloa olevan kallion kyljestä; isäntä vakuutti: »toisia ei sieltä kyllä löydä»); Kielevä, talon pihamaalla sekä peltojen pientareilla pensasmaisia yksilöitä (vanhan isäntäväen kertoman mukaan ei kasvia ole istutettu).

Impatiens noli-tangere p. I: Osoila: Kissakulma, niityllä ladon seunustalla kuivahkolla paikalla muutamia kitukasvuisia yks.; Jokioinen: Kaikuniemestä N (Äyräpää); Pukkilanjärven laskujoen varrella; Koiravuori; Vanha-Tyllä, vainioitten keskellä olevan kallion juurella rehevänä ja cp; Arolan ja Kellosalmen välillä puron varrella; Arrakoski, Välijoen rannalla Alajärven ja Tarposen välillä; Joki-Heikkilä, varjoisessa pensaikossa maantien varrella; Kaurattu, tien varrella kivisellä, ei erikoisen kostealla paikalla sekä vähävetisen puron reunalla Kauratteenjärven rannalla; Kellosalmi: Kultavuori (myös Linnasalmi); Virmaila: Honkola, puron varrella sekä riihen luona cp; Mouvari, *Struthiopteris*ta runsaasti kasvavassa puronvarsiviidakossa, pellon nurkkauksessa; Raulahti, rehevässä, kosteassa lehtometsässä sekä Raulahden ja Tupsuvuoren välillä parissa paikassa; Nyystölä: Verho, maantiesillan kohdalla joen varrella st cp; Sepän talon takapihalla rakennuksen seinustalla komeana; Maakeski: Teppisen joen varrella sekä kylän lävitse virtaavan joen rannalla; Anttila, puron varrella. II: Torittu (Elmberg: Hjelt, IV, s. 134).

Rhamnus frangula st fq. Metsäisillä rannoilla järvien ja jokien varsilla, kerran metsässä, korkealla mäellä (Osoila: Kellosalmen »vanhan maantien» varrella). Aina pc.

Trientalis europaea fqq - fq.

Lysimachia vulgaris fq.

L. thyrsiflora st fq - p.

[*Anagallis arvensis* rr. Vain I: Jokioinen: Vieru, 1894–95 rikkaruohona satunnainen (FIEANDT).]

Pirola chlorantha st fq - p. I: Osoila: Kesälä, harjulla sekä harjun juurella pihamaalla ± kuivassa mäntymetsässä; Alijärvelle johtavan tien varrella kuivassa mäntymetsässä; Ylisen-Alijärven rannoilla etenkin N-rannalla, kuivassa mäntymetsässä monessa paikassa; Jokioinen: Kaikuniemi (ÄYRÄPÄÄ); Hirvijärven Salmela; Aittiovuoren rinteellä; Pukkila; Kellosalmi: Honkavaara (LINNASALMI); Urrama; Toimela; Saarikko; Virmaila: Pirttisalon harju (LINNASALMI); Ojala, kuivassa mäntymetsässä talon ja rannan välillä; Holmi; Salo; Nyystölä: Kelvenne; Iso-Haukkasalo; Maakeski: Ilolan ja kylän välillä mäntymetsässä; Syrjäntaka: Kalainsaari. II: Kangasmäen ja Maijanjärven välillä; Niinivuoren luona; Rajamäki; Tevännille johtavan tien varrella.

P. rotundifolia fq.

P. media p - st fq.

P. minor st fq.

P. secunda fqq - fq.

P. uniflora st r - p. Jokioinen: Kaikuniemi (ÄYRÄPÄÄ); Mustalahti, kostealla metsäniityllä; Keski-Tyllän tien varrella tuoreessa kuusimetsässä; Kulmalasta tie metsään (SELINMAA); Kellosalmi: prof. Bonsdorffin huvila-alueella (LINNASALMI); Virmaila: Holmi; Vierevä-Hieta; Rantala, kuusimetsässä; Nyystölä: Kelvenne, rantatöyräillä.

Chimaphila umbellata p. Kaikki merkinnät seud. I: Osoila: Soralahti–Kesälä–Pykälä, harjulla sekä harjun rinteillä monin paikoin; Kellosalmen »vanhan maantien» varrella mäntymetsässä; Jokioinen: Kaikuniemi (ÄYRÄPÄÄ); Vanha-Inkilä, metsässä Pukkilanjärven rannalla; Kellosalmi: prof. Bonsdorffin huvila-alueella vähänpuoleisesti (LINNASALMI); Virmaila: kuivanpuoleisessa mäntymetsässä lähellä Isoa-Hietaa; Tupsuvuoren ja Raulahden välillä; Nyystölä: Iso-Haukkasalo; Kelvenne; Syrjäntaka: Kalainsaari; Kaukela: Kiltniemi, mäntymetsä.

Monotropa hypopitys st r. Vain I: Osoila: Alijärvelle johtavan tien varrella mäntymetsässä 1 yksilö; Majuan vuori, monin paikoin metsässä, mm. näkötornin alla; Jokioinen: Ropakkomäki, tuoreenpuo-

leisessa mustikkametsässä; Virmaila: Supan pellon luona *Calluna*-metsässä, tavattu useamman kerran, ollen esiintymien välillä jopa 15 vuotta (LINNASALMI); Tupsuvuori (LINNASALMI); Holmi, mäntymetsässä 1 yksilö; Nyystölä: Kelvenne, saaren S-päässä harjulla useita yks.

Calluna vulgaris fqq. – f. *alba* rr. Itäinen Padasjoki, mäntymetsä (FIEANDT); Osoila: Alijärven taloihin vievän maantien varrella mäellä (KERTTU BÖÖK); Kellosalmi: Koukkujärven rannalla, kuivassa mäntymetsässä pcc, tavallisen muodon joukossa (LINNASALMI opasti).

Vaccinium vitis-idaea fqq. – f. *leucocarpum* rr (E. FIEANDT: HJELT, V, s. 296).

V. myrtillus fqq.

V. uliginosum fq. Yleensä soilla tai suoperäisillä rannoilla, poikkeuksena: Osoila: Kesälä, harju.

Oxycoccus quadripetalus fq.

O. microcarpus (rr). Syrjäntaka: »Suosilmä» Kangasmäen tien varrella, yhdessä edellisen lajin kanssa. Samalla suolla on muurain yleinen, samoin *Betula nana*. Vain tältä paikalta on otettu näyte.

Arctostaphylos uva-ursi fq - st fq.

Andromeda polifolia st fq. Särsjärven (II) rannoilla erikoisen runsaana.

Chamaedaphne calyculata r. I: Jokioinen: Vieru (FIEANDT). II: Ison-Torittujärven rannoilla ja Alhossa (HJELT, V, s. 314–315).

Ledum palustre fq. Erikoisen runsaana Särsjärven (II) rannoilla.

Empetrum nigrum st fq. Enemmän tai vähemmän oligotrofisilla paikoilla, toisaalta suoperäisillä, toisaalta hiekkamailla. Erikoisen runsaana Hietasaaressa kuivassa mäntymetsässä, hiekassa.

Gentiana campestris p. I: Osoila: Ahjola (A. BÖÖK); Alisen- ja Ylisen-Alijärven talon välillä, tien varrella kuivahkolla rinteellä muutamia yks.; Takala, pihamaalla nurmettuneella rinteellä muutamia yks.; Ala-Ratian kujan suussa vajan edessä nurmikolla; Rapumäki, töyräällä talon ja rannan välillä; Jokioinen: Joki-Heikkilä, Lillianmaan mäki (FIEANDT); Annila, maantien varrella pellon pientareella 3 yks.; Rajala, pihamaalla; Koivisto, soisella niityllä; Nyystölä: Heiskelän pihalla nurmettuneella pientareella pc. II: Kauratteen kansakoulusta etelään sekä n. 0.5 km pohjoiseen maantien varrella n. 10 yks. niityllä; Munumäen pohjoispuolella; Kuoppala; Kuivajärvi.

Menyanthes trifoliata fq.

Convolvulus arvensis rr (Åström: Hjelt, V, s. 400); I: Kaukela: Väinölä, keittiökasvimaassa sekä viljapellon reunassa.

[*C. sepium*. Arrakoskella runsaana seppien vanhojen rakennusten lähiympäristössä.]

Cuscuta europaea st r. I: Osoila: Mainiemen tien varrella (Fieandt); Kerttusalo; Jokioinen: Saksala (Fieandt); Saksalan Vainiotarhassa ojan reunalla cp (edellinen merkintä voi tarkoittaa samaa); Virmaila: Honkola, pellon laidassa. II: Syrjäntaka: Sipilä, puron varrella. Isäntäkasveina: *Urtica dioeca*, *Rubus idaeus*, *Spiraea ulmaria*, *Lysimachia vulgaris*, *Aegopodium podagraria* ja *Vicia cracca*.

Polemonium coeruleum st r. Suosittu koristekasvi, joka todennäköisesti useimmiten villiintyneenä esiintyy alkuperäisten viljelyspaikkojensa lähiympäristössä monin paikoin. – f. *lacteum* rr. Osoila: Arrakoski, monin paikoin täysin villiintyneenä, esim. maantien varrella sahan lautatarhaa vastapäätä sekä sähkölaitoksen pihalla, jonne sitä ei milloinkaan ole istutettu; Virmaila: Kellosalmen Heikkilän pihamaalla nurmikoilla rinnan sinikukkaisen päämuodon kanssa (Linnasalmi); Salo, kuivalla lehtorinteellä (Äyräpää).

Lycopsis arvensis rr. Vain I: Jokioinen: kunnanlääkärin puutarhassa monin paikoin, jossa kasvia on tavattu monen vuoden aikana; Hietaranta, pelto.

Pulmonaria officinalis st r. Vain I: Osoila: Aittiovuoren juurella lehdossa; Jokioinen: Vainiotarha ja Vieru (Fieandt); Pajulan ja Arolan välillä kostean mäen rinteessä; Vanha-Tyllä, vainioitten keskellä kallion juurella sekä kallion SW- että SE-puolella, edellisessä paikassa niukemmin, viimeksimainitussa runsaana muiden vaateliaiden kasvien, mm. *Tilia*n seurassa; Kellosalmi: Urraman ja Muikkulahden välillä; Harmoisten metsätien varrella Vepsäläisen puron luona; Virmaila: Ison-Suon ja Holmin välillä vuoren juurella lehdossa; Tupsuvuoren lehtonotkossa cpp; Kaukela: valtamaantien varrella n. 1 km:n päässä Leponiemestä N (Helmi Väinölän herb.); Lassilasta S, kivikkoisella paikalla (viimeksimainitut tarkoittanevat samaa paikkaa); Kaukelanjärven ja Miestämän välillä puronvarsilehdossa; Nyystölä: Heiskelän lehmuslehdossa.

Asperugo procumbens rr. Vain I: Jokioinen: Hietaranta, pelto (Fieandt).

Myosotis scorpioides fq.

M. caespitosa, ehkä p.

[*M. silvatica* rr. Vain I: Jokioinen: Kerttusalo, pihanurmikoilla villiintyneenä; Virmaila: Pirttisalo (Linnasalmi).]

M. arvensis fq.

M. micrantha. Kuivilla harjujen rinteillä mäntymetsissä, kiviaidoilla.

Lithospermum arvense p. Kasvitarhamaissa ja pelloilla.

[*Echium vulgare* rr. Vain I: tavattu Arrakoskella 30 v:n aikana, mutta ei enää kesällä 1934 (Fieandt).]

Mentha arvensis fq.

[*M. gentilis* rr. Vain I: Virmailа: Kellosalmen Heikkilä, talon asuinrakennuksen läheisyydessä samoinkuin myös karjapihan aidan luona (Linnasalmi).]

Lycopus europaeus p - st r. Vain I: Osoila: Kesälä, »Niemessä», kosteanpuoleisessa lepikossa Päijänteen rannalla pc, tulvavuosina veden alla; Alisen-Alijärven rannassa; Arrakoski, kosken rannoilla monin paikoin st cp, esim. ruukin luona; Aittiovuoren juurella puron varrella muutamassa paikassa; Jokioinen: Kaikuniemestä N cp (Äyräpää); Padasjoen rannassa muutamia yks.; Kauratteenjärven E-rannalla kostealla paikalla; Pukkilanjärven W-rannalla; »Koski», pärehöylän luona; Kaukela: Kaukelan kosken rannoilla sekä joen varrella, Miestämän ja Kaukelanjärven välillä.

Thymus serpyllum. Pitäjän keski- ja S-osassa st fq. Osoila: Hakola-Alijärven taloihin menevän tien varrella kuivien mäkien rinteillä; Kerttusalo–Soralahti–Kesälä–Pykälä, harjulla st cp; Mainiemen ja Kirkonkylän välillä harjun rinteellä st cp; Ahjola (nämä yllämainitut kasvupaikat muodostavat n. 5 km:n pituisen yhtenäisen kasvualueen, jossa laji tämän tästä esiintyy); Jokioinen: Rajalan ja Perälän välillä kuivalla rinteellä; Brusilan luona sekä laivarannan tien varrella; Saksalan Vainiotarha; hautausmaalla; Annila; Santala, kuivalla hiekkatöyräällä pihamaalla cp sekä maantien varrella; Auttoisten tienhaaran ja Naukjärven välillä sekä Nauksyrjässä; Nyystölä: Verho, Varpaniemen harjun kuivahkolla S-rinteellä; Suntela, maantien varrella lähellä tienhaaraa; Suotajärven talon pihassa; Maakeski: työväentalon luona; lähellä Asikkalan pitäjän rajaa maantien varrella; Syrjäntaka: Kangasmäki, pihamaalla n. 20 cm:n läpimittainen pieni kasvusto. Vain muutamia löytöpaikkoja seudukkeessa II. Yleisyydeksi on löytöpaikkojen lukuisuuden perusteella, arvioitu st fq, mutta kasvi näyttää rajoittuvan vain pitäjän keski- ja S-osiin, koska sitä

pohjoispuolen kylistä: Kaukela, Torittu, Alho, Kellosalmi ja Virmaila, ei ainakaan toistaiseksi ole tavattu.

Satureja acinos p - st r. I: Osoila: Arrakoski, Suomäen kuivalla, maantielle viettävällä rinteellä pc; Jokioinen: Saksalan Vainiotarha, kuivalla rinteellä; Virmaila: Vahtervuori (Äyräpää); Nyystölä: Verho, Varpaniemen harjun kuivalla S-rinteellä; Hoimelan tien varrella; Maakeski: Anttila, lähellä tienhaaraa. II: Torittu: Iso-Torittujärvi, Rantala, kuivalla töyräällä; Vähä-Torittujärvi; Rekolan ja maantien välillä; Koivumäestä S, maantien varrella; Syrjäntaka: Nauksyrjä, kuivalla rinteellä monin paikoin; Naukjärven kohdalla, maantien varrella.

Stachys silvaticus p. I: Osoila: Ratian haka; Alisen-Alijärven rannalla, kosteanpuoleisessa notkossa; Arrakoskella mm. Tamppitarhassa; Jokioinen: Koiravuori, kostealla lähdepaikalla; Mustalahti, varjoisessa puronvarsiviidakossa (metsän harvennuksen ja puhdistuksen jälkeen ei kasvia ole löytynyt); Risto; Harmoisten lahden rannalla muutamia yks.; Pukkilan ojan varrella; Kellosalmi: Urrama (Linnasalmi); Vepsäläisen puron varrella; Virmaila: Rantala, kosteanpuoleisessa kuusimetsässä; Porttila, verraten kuivalla paikalla metsässä tien vieressä; Jaanila, kosteahkossa varjoisessa lepikossa; Tupsuvuoren ja Raulahden välillä; Nyystölä: Kirjosniemen tien varrella sekä metsässä; Maakeski: Rantasalo, pensaikossa kivikkoisella rannalla; Teppisen joen varrella synkänpuoleisessa metsässä. II: Syrjäntaka: Sipilä.

S. paluster p. I: Jokioinen: Koiravuori, kosteassa lehtomaisessa metsässä tien vieressä; kunnanlääkärin virkatalon luona; Kirkkolammen ja Kellosalmen maantien välisissä hiekkapitoisissa rinnepelloissa cp; Saksalan kartanon rannassa; Jyväskylän maantien ja pappilan välisissä pelloissa cp; Hakola, pellon reunassa; Kellosalmi: pelloissa yleinen (Linnasalmi); esim. Granin kaupan kohdalla pellossa; Virmaila: Kökkölä, pelloissa; Nyystölä: Suntela, sekä muuallakin kylällä pelloissa; Maakesken kyläpelloissa. II: Kaukela: Lassila, pellossa ainakin 1 yks.; Vehkajärvi. Yleisin kirkonkylän pelloissa.

Lamium purpureum fq.

L. hybridum st fq.

L. amplexicaule rr. Vain I: Nyystölä: kylässä pellossa.

L. album r. Vain I: Osoila: Arrakosken talo (O. Paanasen herb.); Mainiemen sahan kaupan pihamaalla; Ahjolan ja kansakoulun välillä,

roskakuopan luona; Jokioinen: pappilassa (jo NORRLIN 1870, s. 138; HJELT, VI, s. 205); apteekin pihassa ja Hietalan pellon laidassa maantien varrella. Kasvi keskittyy yleensä hyvin rajoitetulle alueelle, Kirkonkylän–Mainiemen seuduille, joitten väliä on vain kolmatta kilometriä. Poikkeuksena on erillinen Arrakosken löytö.

Galeopsis speciosa fq.

G. tetrahit, ehkä p. Maanteitten varsilla ja peltojen pientareilla.

G. bifida fqq.

G. ladanum rr. Jäänyt todennäköisesti osaksi huomaamtta.

Prunella vulgaris fqq. – f. *rosea* rr. Jokioinen: Brusila (LANG: HJELT, VI, s. 254) – f. *leucantha* rr. Jokioinen: Kaikuniemen lehtokorvessa pari yks. (ÄYRÄPÄÄ).

Glechoma hederaceum rr. Vain I: Kaukela: Harjusta N maantien varrella soraisella paikalla tiheänä kasvustona mm. *Pulmonaria*a kasvavan lehdon reunassa.

Scutellaria galericulata fq.

Solanum dulcamara p. HJELT (V, s. 479). I: Osoila: Arrakosken rannoilla monessa paikassa isoja, komeita, puissa kiipeileviä yks.; Aittiovuoren juurella puron varrella; Jokioinen: pappilan navetan takana (LINNASALMI); Pukkilan järven ja joen rannoilla; Virmaila: Honkola, puron varrella; Rantala, pihalla, kosteahkolla paikalla; Nyystölä: Hoimelan joen varrella esim. maantiesillan kohdalla; Verho, joen varrella esim. maantiesillan kohdalla sekä maantien ja kartanon välisillä pelloilla ja peltojen ojissa, komeita, parikin metriä korkeita, pensaissa kiipeileviä yksilöitä; Maakeski: Teppisenjoen varrella monin paikoin; Kaukela: Miestämän ja Kaukelanjärven välillä joen varrella. II: Kaukelankosken rannoilla monin paikoin; Syrjäntaka: Sipilä, puron varrella. Kasvi näyttää erikoisesti suosivan virtaavan veden läheisyyttä, esiintyen monasti siltapaikoilla. – f. *albiflorum* rr. LANG (HJELT, V, s. 479); Syrjäntaka: Sipilän ja Aaretti Heikkilän välillä ojan varrella, karjan syömällä niityllä 1 pensas ainakin kesällä 1935.

S. nigrum r. Vain I: Osoila: Arrakoski (O. PAANASEN herb.); Jokioinen: Vieru; Saksala (FIEANDT); Virmaila: Pirttisalo, puutarhassa pari kertaa, esiintyen eri puolilla puutarhaa aina pcc (LINNASALMI).

Hyoscyamus niger r. Vain I: Osoila: Ylisen-Alijärven talon takapihalla parin neliömetrin suuruisena tiheänä ja korkeana kasvustona;

Arrakosken talon takapihalla 1 yksilö 1934 (paikkakuntalaisten kertoman mukaan on kasvia aikaisemmin ollut täällä enemmänkin); Virmaila: Honkola, kujan varrella 1922, ei enää nykyisin; Kaukela: Alimmaisten takapihalla navetan seinustalla.

Verbascum thapsus p - st r. Osoila: Kesälän tiellä, kuivalla harjun rinteellä sekä hiekkakuopan reunalla; Tuuliainen, koskenpuoleisella kuivalla rantatöyräällä; Alisen-Alijärven N-rannalla kuivalla töyräällä; Mansila, tien varrella hiekkaisella paikalla; Alisen-Alijärven talon luona hiekkakuopan äärellä; Ylinen-Alijärvi, pihatöyräällä; Arrakoski; Jokioinen: Tuomasvuori (FIEANDT); Perä-Tyllä, maantien varrella; Risto; Vanha-Inkilän takapihalla; Virmaila: Pirttisalo (LINNASALMI); Iso-Hieta; Nyystölä: Iso-Haukkasalo, kuivalla paikalla kalliolla, saaren korkeimmalla kohdalla. Kaikki merkinnät seupukkeesta I, sen keski- ja osaksi N-osista.

V. nigrum p. Vain I: Osoila: kirkonkylästä Mainiemelle johtavan tien varrella, sorakuopan ympärillä muutamia yks.; Hietalan pellon pientareilla, Kellosalmen maantien ja Kirkkolammen välissä; Arrakosken meijerin sikalan ympärillä; Kauratteen tienhaaran luona, Alajärven N-päässä kivikkoisella kuivalla rinteellä; Arrakosken talon ja Kaukelan välillä maantien varrella monin paikoin; Jokioinen: kunnansairaala, peltojen ojissa; postin kohdalla maantien varrella; Koiravuoren mäessä, kivisellä paikalla maantien varrella; Poskela; Hiirenmäki, kivikkoisella rinteellä tien reunassa; Mäntylä, mäntyä kasvavalla kuivalla mäen rinteellä; Kellosalmi: Alituvan takana (LINNASALMI); Nyystölä: Suntela, joelle viettävällä kuivalla rinteellä rakennusten takana; Hoimelan tien varrella pellon pientareella; Verho, Varpaniemen harjun kuivalla S-rinteellä; Maakeski: Ylä-Teppisen luona. Kellosalmella on laji harvinaisempi kuin edellinen (LINNASALMI), muualla pitäisin sitä yleisempänä. Laji on levinnyt tasaisemmin yli seudukkeen I kuin edellinen.

Linaria vulgaris st fq - p. – f. *peloria* rr. Silloin tällöin tavattu esim. Ahjolan luona (FIEANDT).

Scrophularia nodosa st fq. Lehtomaisissa metsissä, purojen rannoilla, teitten varsilla ja pientareilla yleensä pc.

Veronica serpyllifolia st fq.

V. arvensis st r. Osoila: Kesälä, hiekkaisella tiellä muutamia yks.; Jokioinen: hautausmaalla; Saksalan lato, nurmettuneella kalliolla muutamia yks.; Mäkelä; Kellosalmi: Saarikko; Virmaila: Salmela,

kallion nyppylä; Maakeski: Lohtari, mäen töyräällä; Hannukkala; Kaukela: Lassila.

V. verna r (?). Vain seuraavat merkinnät: Osoila: Arrakoski; Jokioinen: Saksalan lato, nurmettuneella kalliolla; Nyystölä: Iso-Haukkasalo; Virmaila: Vahtervuori pcc (Äyräpää). On voinut jäädä osaksi huomaamatta.

V. scutellata fq - st fq.

V. officinalis fq.

V. chamaedrys fqq - fq.

V. agrestis rr. Vain I: Virmaila: Pirttisalo, puutarha (Linnasalmi); Osoila: Arrakoski (O. Paanasen herb.).

Melampyrum silvaticum fq - st fq.

M. pratense fqq. Yleisin saloseutujen metsissä. Kellosalmella harvinaisempi kuin edellinen laji (Linnasalmi), muualla yleisempi.

Euphrasia officinalis fq. Pikkulajeihin ei ole kiinnitetty huomiota. Otetut näytteet kuuluvat lajeihin: *E. curta* ja *E. hirtella* v. *fennica*.

Odontites rubra p - st fq. Rannoilla, rantaniityillä ja pelloilla Seudukkeesta II ei ole merkintää.

Rhinanthus major st fq - p.

R. minor st fq.

Pedicularis palustris p.

Utricularia vulgaris p. Järvien rannoilla, rantalätäköissä, jokien suvantopaikoissa ja suohaudoissa.

U. intermedia st r. I: Osoila: Aunetarha-järven rannalla, lätäköissä ja ojissa cp; Jokioinen: Brusila, Padasjoen rannalla pienissä lätäköissä; kirkon kohdalla muuntajan luona rantalätäköissä; Hietaranta, rantalätäköissä kukallisena ja cp; Virmaila: Taipale, 1 kukkiva yks. (Linnasalmi). II: Syrjäntaka: Naukjärven rannalla.

U. minor p. Osoila: Aunetarha; Arrakosken Tamppitarha, suokuopassa; Jokioinen: Kaikuniemi cp (Äyräpää); Padasjoen rannoilla lätäköissä monin paikoin; suossa Saksalan takana; Kellosalmen ja Pajulan välillä suohaudassa; Kellosalmi: Urraman ja Siltalan välillä pellon ojissa; Nyystölä: Suotajärvi, mutakuopissa monin paikoin; »Telhon joki»; Hoimelan takamailla järven rannalla; Maakeski: Teppisen rannassa matalassa vedessä; n. 1 km:n päässä Asikkalan pitäjän rajasta maantien varrella suohaudassa; Syrjän-

taka: Nälkäjärvi. 4 merkintää seudukkeesta II, muut seudukkeesta I. Tavattu vain sterilinä.

Plantago major fqq.

P. media r. Vain I: Kellosalmi: prof. Bonsdorffin huvilan pihamaalla nurmikolla (Linnasalmi); Nyystölä: Verho, Varpaniemen harjun kuivahkolla rinteellä cp - cpp, laajoilla aloilla monin paikoin suorastaan leimaa-antavana.

Galium spurium p. Rikkaruohona pelloissa ja kasvitarhamaissa yleisimpänä Arrakoskella ja Kaukelassa.

G. uliginosum st fq.

G. palustre fq - st fq. Järvien ja jokien rannoilla, märillä poluilla, vesiperäisillä mailla.

G. trifidum p. Rannoilla ja peltojen kosteissa ojissa.

G. triflorum st r. I: Osoila: Ylisen-Alijärven rannalla kuivalla, karulla mäen rinteellä; Kellosalmi: Urraman ja Hirvijärven välillä kosteassa lehtomaisessa metsässä (myös Linnasalmi); Vähä-Salo, lähellä Haukkavuorta, kosteassa lehtometsässä etenkin kallion juurella; Virmaila: Rantala, talon rakennusten ja kylätien välillä rehevässä kuusimetsässä pc; Sepivuori, rehevässä lehdossa vuoren juurella; Vierevä-Hieta, puronvarsilehdossa; Isosuo-Holmi, lehdossa vuoren juurella; Tupsuvuoren lehtonotkossa. II: Syrjäntaka: Kangasmäen ja Maijanjärven välillä pienen puron luona, missä ei kasvanut muita erikoisemmin vaateliaita kasveja.

G. boreale fq.

G. verum st fq - p. Maanteiden ja kyläteiden varsilla kuivilla, hiekkaisilla paikoilla, kedoilla.

G. mollugo fq - st fq. M. Öberg (Hjelt, VI, s. 331).

G. mollugo × *verum* st r. Osoila: Kosken ja Soralahden välillä; Jokioinen: Saksala (Lang: Hjelt, VI, s. 328); Brusila, laivarannan tien varrella; lähellä Harmoisten laivalaituria maantien varrella; Nyystölä: Suotajärven kohdalla maantien varrella; Maakeski: Helleri.

[*Sambucus racemosa*. Arrakoskella monin paikoin (täällä on aikaisemmin ollut rautaruukki ja seppien entisiltä asuinpaikoilta ovat monet alkuaan viljellyt kasvit aikojen kuluessa villiintyneinä levinneet muuallekin Arrakosken asutuskeskukseen); Jokioinen: Saksalan Vainiotarha.]

Viburnum opulus. I: st fq - p, yleisimpänä Virmailan saaressa, etenkin sen E–S-osassa. II: tavattu vain yhdestä paikasta, joka

sekin aivan seudukkeitten rajalla. Lehdoissa, lehtomaisissa metsissä, niittyjen ja peltojen laidassa, pc.

Lonicera xylosteum. I: st fq, II: st r. Lehtometsissä, harjujen rinteillä, purojen varsilla.

Linnaea borealis fq. Monissa saloseutujen metsissä verhoaa kasvi mattomaisesti laajoja aloja, esim. Kangasmäen ja Rajamäen välillä Syrjäntaassa.

Adoxa moschatellina rr. Vain I: Jokioinen: Saksala, erään lehmuksen juurella kartanon puistossa (FIEANDT).

Valeriana officinalis. I: st fq, II: r. Osoila: Alijärven ja Kellosalmen maantien välillä yleisenä; Ratian suoniityn laidassa; Arrakoskella monin paikoin, esim. Seuratalon mäellä, Sammakkosuolle viettävällä rinteellä jopa cp; Kauratteen tienhaaran luona kivikkoisessa rinteessä; Jokioinen: Kulmalan ja Peltolan välillä kivikkoisessa tuoreessa metsässä; Risto; Saksalan Vainiotarha; Koiravuori, tien reunassa mäen rinteellä; Perälä, kuivahkon mäen rinteessä; Annila, tien varrella; Risula, pellon pientareilla monin paikoin; Kauratteen tien varrella monin paikoin; Harmoisten lahden rinteellä; Kellosalmi: Alituvan takana (LINNASALMI); Virmaila: Vuorela, niityn laidassa; Kortelahti; Halkluhta; Nyystölä: Harila, tien varrella, suhteellisen kuivalla paikalla; Kirjosniemessä peltojen ojissa; Verho, pellon pientareella läheltä puroa sekä kylällä ojan varrella; Maakeski: Lohtari, tuoreessa metsässä sekä kylällä peltojen ojissa ja pensaikoissa; Kaukela: Kaukelanjärvestä N; Syrjäntaka: pappilan ja Heikkilän välillä sekä Heikkilän ja Sipilän välillä maantien varrella ja ojan reunalla. Joukossa voi olla myös *V. excelsa*, vaikkei lajeja ole eroitettu.

Succisa pratensis. I: st fq, II: st r, tavallisesti sp.

Knautia arvensis fq.

Campanula cervicaria rr. Jokioinen: Saksalan takana ja Kauratteella, luonnonniityillä, jossa karja käy ja jota toisinaan niitetään (FIEANDT).

C. glomerata fq. – f. *albiflora* rr. Vain I: Osoila: Kaisan töyryltä Mainiemelle päin n. 50 m, maantien varrella, nurmikolla muutamia yksilöitä.

C. rapunculoides r. I: Jokioinen: Saksalan kartanon puistossa, mahdollisesti villiintyneenä (FIEANDT); Kellosalmi: prof. Bonsdorffin

pihamaalla (Linnasalmi); Kaukela: Väinölän pihalla. II: Maakeski: Helleri, maantien varrella.

C. rotundifolia fq.

C. persicifolia st fq - p.

C. patula fqq - fq.

Lobelia dortmanna p. Ainakin seuraavissa järvissä: I: Päijänne, Alinen-Alijärvi, Ylijärvi, Kirkkolampi, Kauratteenjärvi, Alajärvi, Miestämä (molemmat viimeiset O. Paananen). II: Iso-Heruojärvi, Lummene. Kasvi on ainakin Päijänteen rannoilla viime vuosina huomattavasti yleistynyt.

Solidago virga-aurea fq.

Erigeron acer fq.

Filago arvensis rr. Vain I: Virmaila: Ison-Hiedan rannalla hiekalla 1 yks. (Linnasalmi); Osoila: Alisen-Alijärven talon luona, hiekkakuopan reunalla sekä kuopalle johtavalla hiekkaisella tiellä n. 15 yks.

Antennaria dioeca fq.

Gnaphalium silvaticum st fq.

G. uliginosum fq.

[*Inula helenium* rr. Vain I: Nyystölä: kunnalliskoti, maantien varrella aidan nurkkauksessa aika isona kasvustona.]

Bidens tripartitus st fq. Liejuisilla ja mutaisilla rannoilla, jokien varsilla, kosteilla rantaniityillä ja peltojen ojissa, poikkeuksena: Jokioinen: Koivisto, riihen edessä kuivalla paikalla.

B. radiatus r. I: Jokioinen: Padasjoen kostealla rantaniityllä Brusilan kohdalla; Virmaila: Katiskalahti, mutapohjaisella rannalla; Kaukela: Kaukelanjärvestä N kostealla pellolla. II: Torittu: Koivumäen puron varrella.

B. cernuus rr. Vain II: Maakeski: Maijanjärven ja Pikku-Rämöjärven rannoilla, etenkin viimeksimainitussa cp. Rannat ovat hyvin liejuisia ja pehmeitä.

Anthemis tinctoria p - st r. Vain I: Osoila: Ratian pellossa Alisen-Alijärven rannalla; lähellä Mansilaa rinnepellossa; Arrakosken seuratalon mäellä, Sammakkosuolle viettävällä kuivalla rinteellä st cp; Jokioinen: Vanhan-Tyllän pelto (Äyräpää); Pajula, pääasiassa apilaa kasvavassa heinäpellossa cp; Vanha-Inkilä; Virmaila: Pirttisalon aidan takana (Linnasalmi); Kortelahti, osaksi pellossa, osaksi kuivan hiekkaisessa mäen rinteessä; Kaukela: Väinölä, pellossa.

A. arvensis, ehkä p.

Achillea ptarmica fq - st fq. Rannoilla, kosteissa rantapelloissa sekä peltojen ojissa, purojen varsilla, joskus myös kuivilla kasvupaikoilla, esim. Kellosalmi: prof. Bonsdorffin niemessä kuivassa mäntymetsässä lähellä rantaa (Linnasalmi); Osoila: Rapumäki, kuiva mäen rinne; Nyystölä: Hoimela, kuiva tien reuna; Torittu: kuivalla harjulla lähellä Kasiniemen tiehaaraa.

A. millefolium fqq. – f. *rosea*.

Matricaria inodora fq.

M. chamomilla rr. Vain I: Nyystölä: Verho, pellon pientareella maantien varrella muutamassa paikassa.

M. discoidea fq. Teitten varsilla ja pihamailla. Myöskin seud. II, metsätorpissakin esim. Kangasmäessä ja Niinivuoressa Syrjäntakana.

Chrysanthemum leucanthemum fqq - fq.

C. vulgare st fq - p. Vainio (Hjelt, VII, s. 128).

Artemisia absinthium fq - st fq. Osoila: Mainiemi, lähellä kauppaa; Pursula, Kirkkolampeen viettävällä töyräällä; Mansila; Ylisen-Alijärven talo; Takala; Taipale; Arrakoski, kylässä; Jokioinen: kirkonkylässä; Arvila; Kaurattu; Mertasalmi; Munumäki; Kosken töyräällä ja Mäntysen pihassa; Hautala; Perälän ja Marjalan välillä; Annila; Hämeenlinnan tien varrella; Kellosalmi: Ojalan pellon luona (Linnasalmi); Virmaila: Honkola; Vuorela; Mäkelä; Sipura; Vierula; Pajula; Jaanila; Karvarin rannassa; Nyystölä: Kirjosniemi; Taruksen tien varrella n. 2 km valtamaantiestä; Verho; Hoimelan tien varrella; Lepistö; Maakeski: Ylä-Teppinen; Syrjäntaka: Sipilä; Heikkilä; Kangasmäki; Kaukela: Leponiemi cp; Alimmainen; Harju; Arrakosken–Kankaisten välillä; Torittu: Rantala; Lähteenmäki. Kuivilla paikoilla, pihamailla ja teitten varsilla, kallioilla.

A. vulgaris fq.

Tussilago farfara st fq. Yleisin Maakeskessä.

Senecio vulgaris p. Seudukkeesta II vain merkinnät: Torittu: Mäkijärvi; Pastila; kansakoulu. Kaikki nämä maantien varrella.

Carlina longifolia r. I: Arrakoski (Knabe: Hjelt, VII, s. 155; myös Fieandt mainitsee kasvin Arrakoskelta, joten merkinnät voivat tarkoittaa samaa kasvupaikkaa); Osoila: Alijärven haka (1924); Takala, pihamaalla, kuivahkolla nurmettuneella rinteellä jokunen yks.; Jokioinen: Kaurattu (Fieandt). II: itse olen nähnyt kasvin n. 100 m etelään päin Kauratteen kansakoulusta, kylätien varrella, kivisellä, kuivalla katajarinteellä, n. 10 yks.

Arctium minus st fq - p. Vain I: Osoila: Kesälä, entisellä lastauspaikalla muutamia yks.; Ylinen-Alijärvi, talon pihassa; Jokioinen: kirkonkylässä mm. kunnantuvan ympärillä ja kyläläisten pyykkihuoneen seinustalla sekä pappilan haassa maantien varrella; lähellä Annilaa maantien varrella; Vanha-Inkilä; Harmoisissa pihamailla; Virmaila: Salo; Kellosalmen Heikkilä, karjapihan aidan luona; Nyystölä: Verho; Lepistö, pihamaalla sekä muuallakin kylässä lähellä tätä kasvupaikkaa; Maakeski: kylässä, mm. Lohtarin ja Anttilan välillä maantien varrella; Ilolan kaivolla; Syrjäntaka: maantien varrella; Kaukela: Leppäniemi.

Carduus crispus p - st r. Vain I: Osoila: Arrakosken talon ja sähkölaitoksen välillä maantien varrella; Jokioinen: Ahjola, roskakuopassa; kirkonkylässä; Kellosalmi: aikaisemmin jokseenkin yleinen, viime vuosina harvinaisempi (Linnasalmi); Nyystölä: kylässä fq, ollen äärimmäisten kasvupaikkojen väliä täällä n. 2 km; Kaukela: Alimmainen.

Cirsium lanceolatum st fq.

C. palustre fq - st fq.

C. heterophyllum fq.

C. arvense fqq - fq.

Centaurea jacea rr. Vain I: Osoila: Ala-Ratian kujan suussa nurmettuneella pellon pientareella. Kasvi näyttää leviävän Mainiemeen päin.

C. phrygia fq - st fq. – f. *albiflora* rr. Jokioinen: Vanha-Tyllä, riihen luona (Äyräpää).

C. cyanus fq.

C. scabiosa fq - st fq. Osoila: Kissala, maantien varrella, nurmettuneella rinteellä; Mainiemi, sahan tiehaarassa kuivan mäen rinteessä sekä sahan rannassa ja Ylijärven rannalla; Hietalan rinnepellon pientareilla Kirkkolammen ja Kellosalmen maantien välillä; Ylinen-Alijärvi, rinteellä lähellä taloa; Arrakoski, tien varrella; Jokioinen: Ahjola; Brusila; Kulmala, maantien varrella pellon pientareella; Hautala, pihamaalla ja lähiympäristön rinteillä leimaa-antavana kasvina; Annila; Hämeenlinnan tien varrella lähellä tienhaaraa; Risula, tien varrella monin paikoin; Kauratteen kartano, tien varrella kuivalla rinteellä; Kauratteen kansakoulu, monin paikoin; Juuristo; Mertasalmi; Kellosalmi: yleisempi kuin *C. phrygia* (Linnasalmi); Nyystölä: Suntela; Hoimela; Suotajärven kohdalla, maantien var-

rella; Verho, Varpaniemen harjun kuivalla rinteellä; Tarusjärven tien varrella n. 2 km:n päässä valtatiestä; Sudenoja; Harila, pihamaalla, kuivahkolla rinteellä; Maakeski: Lohtarin ja Teppisen välillä maantien varrella monin paikoin; Anttilan ympäristössä monin paikoin; Syrjäntaka: Maantien varrella ja kuivahkoilla rinteillä kylässä aivan yleisenä, esim. Sipilä, Heikkilä ja Pannijoki; Nauksyrjä; Kangasmäki, pihamaalla; Kaukela: Leppäniemi; Lassila; Torittu: harjun rinteellä Vähän-Torittujärven luona; Iso-Torittujärvi, maantien varrella; kylässä näyttää kasvi olevan aika yleinen maantien varsilla, täällä on enimmäkseen kuivia hiekkarinteitä. – f. *albiflora* rr. Jokioinen: Jyrylä, tien reunassa kuivalla paikalla pcc; Kosken-Inkilän peljon pientareella Hakolaa vastapäätä maantien varrella.

Lapsana communis fqq - fq.

Hypochoeris maculata st fq. Lehtomaisissa metsissä, havumetsää kasvavilla harjuilla, rinneniityillä. Yleensä pc.

Leontodon autumnalis fqq.

L. hispidus rr. Vain II: Jokioinen: Juuristo, maantien varrella pellon pientareella n. 200 m:n matkalla sp.

Taraxacum officinale fqq.

Sonchus arvensis p. Osoila: Kesälä, hedelmäpuitten juurella; Hietalan pelloissa Kirkkolammen ja Kellosalmen maantien välillä; Jokioinen: kirkonkylässä; Hämeenlinnan tien varrella lähellä kirkonkylän tiehaaraa; Mertasalmi, pellon reunassa; Mäkelä, pellossa; Kellosalmi: prof. Bonsdorffin puutarhassa (Linnasalmi); Nyystölä: kunnalliskoti, pellon pientareella lähellä maantietä, sekä kylässä monin paikoin; Hoimela; Toritun kylässä pelloissa; Maakeski: kyläpelloissa.

S. asper p. Kasvitarhamaissa sekä peltojen ojissa. Merkintöjä vain kylistä: Osoila, Nyystölä, Maakeski ja Kaukela. Seudukkeesta II ei ole merkintää.

S. oleraceus rr. Vain I: Osoila: Kesälä, puutarhassa 1937, ei aikaisemmin; Ratian ja Kesälän välillä hiekkakuopan reunalla.

Lactuca muralis rr. Vain I: Virmaila: Tupsuvuoren erittäin rehevässä lehtonotkossa sp (Äyräpää opasti). Muista kasveista mainittakoon: *Lonicera xylosteum*, *Daphne mezereum*, *Pulmonaria officinalis* (cp), *Circaea alpina*, *Galium triflorum*, *Hepatica triloba*, *Paris quadrifolia*, *Viola Selkirkii*, *V. mirabilis*, *Actaea spicata*, *Vicia silvatica*, *Lathyrus vernus* ja *Dryopteris austriaca*.

Crepis paludosa p. Vain I: Osoila: Ratian hakamailla tuoreilla metsäniityillä; Jokioinen: Kaikuniemen lehtokorpi (Äyräpää); Pukkilan ojan varrella sekä Pukkilan järven rannalla pensaikossa; Kellosalmi: Urraman ja Muikkulahden välillä; Nyystölä: ojan varrella; Kaukela: Kaukelanjärven ja Miestämän välillä puronvarsilehdossa.

C. tectorum p.

Hieracium lajeihin ei kiinnitetty huomiota.

KIRJALLISUUSLUETTELO.

Cajander, A. K., 1916. Metsänhoidon perusteet. I. Porvoo.

—»— 1926. Metsätyyppiteoria. Acta Forest. Fenn., 29, [n:o 2], s. 1–108.

Hertz, Martti, 1926. Niinipuun uudistumisesta Suomessa. Ibid., 29, [n:o 4], s. 1–121.

Hiitonen, Ilmari, 1933. Suomen kasvio. Helsinki.

Hintikka, T. J., 1934. Palmérs Birke in Padasjoki. Ann. Bot. Soc. Zool.-Bot Fenn. Vanamo, 5, n:o 10, s. 7–10.

Hjelt, Hj., 1888–1926. Conspectus Florae Fennicae. I. Acta Soc. F. Fl. Fenn., 5, 1888–1895; II, ibid., 21, 1901–02; III, ibid., 30, 1904–06; IV, ibid., 35, 1909–11; V, ibid., 41, 1915–19; VI, ibid., 51, 1919–23; VII, ibid., 54, 1924–26.

Ilvessalo, Yrjö, 1930. Suomen metsät viljavuusalueittain kuvattuina. Metsätiet. Tutkimuslait. Julk., 15, [n:o 4], s. 1–56.

Levanto, Tellervo, 1936. Vesijärven itärannan vesikasvistosta ja -kasvillisuudesta. Luonn. Yst., 40, s. 164–173.

Linkola, K., 1917. Vanhan kulttuurin seuralaiskasveja maamme ruderati- ja rikkaruohokasvistossa. Terra, 29, s. 125–152.

—»— 1922. Kasvillisuus ja kasvisto. Suomen maatalous. Porvoo.

—»— 1932. Alueellista lajitilastoa vesiemme putkilokasveista. Luonn. Yst., 36, s. 86–101.

Norrlin, J. P., 1870. Bidrag till sydöstra Tavastlands flora. Notis. ur Sällsk. F.Fl. Fenn. förh., n.s. 8, s. 73–197.

Soveri, Jorma, 1933. Lammin pitäjän kasvisto. Ann. Bot. Soc. Zool.-Bot. Fenn. Vanamo, 4, n:o 3, s. 1–86.

Suomenmaa, 1922, osa IV, Hämeen lääni, s. 346–354. Helsinki.

Valle, K. J., 1927. Suomen Nymphaea-lajit. Ann. Soc. Zool.-Bot. Fenn. Vanamo, 7, s. 203–309.

DEUTSCHES REFERAT.

DIE FLORA DES ÖSTLICHEN TEILES DES KIRCHSPIELS PADASJOKI IN SÜDFINNLAND.

Das Kirchspiel Padasjoki ist in Südfinnland (61°20′ n.Br.) am Südwestufer des Sees Päijänne und etwa 50 km nördlich von der Stadt Lahti gelegen. Seine grösste Länge in der NW–SE-Richtung beträgt 40 km und die grösste Breite in der SW–NE-Richtung 30 km. Das Landareal des an Gewässer sehr reichen Kirchspiels beläuft sich auf 516.4 km².

Der grösste Teil des Kirchspiels liegt 100–150 m ü.d.M. Tiefer, bei 80–100 m, liegen die Gegenden an den Ufern des Päijänne in den mittleren und südlichen Teilen des Kirchspiels; der Seespiegel selbst liegt in einer Höhe von 78 m ü.d.M.

Der Felsgrund besteht aus gleichkörnigem oder zum Teil Granate führendem Granit ebenso wie aus Glimmergneis. Er tritt vielerorts, besonders im Osten, nackt zutage. In den westlichen Teilen des Kirchspiels werden Talzüge und tiefer gelegene Flächen von zahlreichen Torfmooren, zumeist kiefernbewachsenen Reisermooren eingenommen. Im Innern des Kirchspiels ist die Moräne vorherrschend, während ausgedehntere Lehmflächen nur im Seenbereich des Päijänne in den mittleren und südlichen Teilen des Kirchspiels zu finden sind. Eine wichtige Bedeutung in der landschaftlichen Gestaltung des Kirchspiels kommt vier Moränenzügen zu, die das Gebiet in nord-nordwestlich–südsüdöstlicher Richtung durchziehen.

Die Gewässer spielen in der Arealverteilung des Kirchspiels eine bedeutende Rolle. Fällt ja in den Bereich des Kirchspiels ein Teil des grossen Binnensees Päijänne und ausserdem eine ganze Zahl von kleineren Seen. Die Gewässer verteilen sich auf die Gewässersysteme Kokemäenjoki und Kymijoki, indem sich gerade im Kirchspiel die berühmten Bifurkationsseen Lummene und Vesijako befinden.

Der dichtesten Besiedlung begegenet man in den Ufergegenden des Päijänne in den südlichen und mittleren Teilen des Kirchspiels, was auch natürlich erscheint, da ja hier praktisch die einzigen zur Urbarmachung vortrefflich geeigneten Lehmböden gelegen sind. Auch in Kommunikationshinsicht ist gerade diese Gegend am vorteilhaftesten gelegen. Die Besiedlung ist im Kirchspiel sehr alt; die Einwohnerdichte beträgt indes, auf die ganze Fläche des Kirchspiels verteilt, nur etwa 10.2 km².

Das Kirchspiel weist in seinen verschiedenen Teilen Unterschiede ausser in bezug auf die geographischen Faktoren und die Besiedlung auch in der Verteilung seiner Vegetation und Flora. Der näher untersuchte östliche Teil des Kirchspiels lässt sich auf dieser Grundlage in zwei pflanzengeographische Teilgebiete (s. Karten 1 u. 2) einteilen.

Das Teilgebiet I umfasst den östlichsten Teil des Kirchspiels. Während die südlichsten Teile dieses Teilgebietes dank der Einwirkung des günstigen Gesteinsgrundes sowie der fruchtbaren Lehmböden verhältnismässig eutroph sind, ist in den nördlichen Teilen ein mesotropher Charakter vorherrschend. An Bachläufen, desgleichen am Fusse der Berganhöhen ist es im Teilgebiet I nicht selten zur Bildung zwar kleiner, aber üppiger und artenreicher Hainflecken gekommen. Den ausgedehntesten Hainwaldflächen begegnet man auf der Insel Virmaila und in Kirjosniemi.

Teilgebiet II umfasst den westlichen, schwach besiedelten Teil des Untersuchungsgebietes. In monotoner Folge lösen sich hier kleine Kulturflächen, ausgedehnte Moore, Wälder und ± oligotrophe Gewässer ab, wodurch das Teilgebiet in seiner Gesamtheit ein verhältnismässig oligotrophes Gepräge erhält. Haine oder hainartige Wälder gibt es in diesem Teilgebiet sehr wenig. Mehr oder minder dem Teilgebiet II ähnlich ist der floristisch vorläufig nicht untersuchte westliche Teil des Kirchspiels.

Die auf die Flora der beiden Teilgebiete bezüglichen Daten sind miteinder nicht völlig vergleichbar, denn erstens ist Teilgebiet I dem Teilgebiet II an Grösse bedeutend überlegen und zweitens auch viel genauer erforscht als dieses. Indem aber alles darauf hindeutet, dass auch das von der Flora des schwächer durchforschten Gebietes erhaltene Bild verhältnismässig zuverlässig ist, indem neue Pflanzenarten wohl auch bei genauer Durchsuchung nicht viele mehr zu finden sein dürften, seien im folgenden einige sich aus dem floristischen Vergleich ergebende statistische Angaben mitgeteilt, die vorzüglich geeignet sind, die in der Flora der beiden Teilgebiete bestehenden Unterschiede zu beleuchten.

Von den insgesamt 500 spontanen Gefässpflanzenarten des Untersuchungsgebietes sind 488 im Teilgebiet I zu finden, während sich die entsprechende Zahl im Teilgebiet II nur auf etwa 350 beläuft. Dieses Teilgebiet zählt zu seinem Artenbestand nur beiläufig 10 solche Arten, hauptsächlich Moor- und Wasserpflanzen, die im Teilgebiet I fehlen. Die grössere Artenzahl im Teilgebiet I hat seine Ursache vornehmlich in der Bodenbeschaffenheit, die sich am besten in den Verbreitungsverhältnissen der eutraphenten Arten widerspiegelt.

Von den 44 Hainpflanzenarten des Kirchspiels werden im Teilgebiet I alle, im Teilgebiet II nur 17 und ausserdem zwei im äussersten Westen des Kirchspiels angetroffen. Tab. 1, S. 9–10, gibt die Häufigkeit der Hainpflanzen in den Teilgebieten I und II an (die Zahlen beziehen sich auf die für die betr. Art in den betr. Teilgebieten festgestellte Anzahl der Fundorte). Die Tabelle enthält ausser der Angaben aus Padasjoki auch diejenigen aus dem Kerngebiet des gleich südlich von Padasjoki gelegenen Hainzentrums Hollola–Asikkala nach Norrlin (1870) zum Vergleich. Man ersieht, dass die Hain-

flora von Padasjoki artenärmer und die Häufigkeit vieler Hainpflanzenarten hier viel geringer ist als in der Hollola–Asikkala-Gegend. Immerhin ist die Hainflora im Teilgebiet I so reich, dass wir sie mit gutem Grunde noch dem Hainzentrum von Hollola–Asikkala zuzählen können.

Aus dem Verzeichnis der Wasserpflanzenarten geht hervor, dass von den insgesamt 53 Wasserpflanzenarten des Kirchspiels 47 im Teilgebiet I und 31 im Teilgebiet II vorkommen. Anspruchsvolle Wasserpflanzenarten (Tab. 2, S. 10) gibt es im ganzen 15, und von diesen sind mindestens 13 im Teilgebiet I vertreten, wogegen im Teilgebiet nur 4 Arten dieser Gruppe festgestellt wurden.

Ähnliche Verhältnisse wie bei den Hain- und den Wasserpflanzen lassen sich auch bezüglich mehrerer Wiesen- und eutraphenten Moorpflanzen feststellen.

Auch die anthropochore Flora zeigt von Teilgebiet zu Teilgebiet bedeutende Unterschiede. Interesse bieten vor allem diejenigen Unterschiede, die sich in dem Florenelement beobachten lassen, das von Linkola (1917) »Begleitflora der alten Kultur» genannt worden ist und in dessen Verbreitung sich nach ihm das Alter und die Dichte der Besiedlung wie auch die davon abhängigen Kulturverhältnisse widerspiegeln. Von den insgesamt 26 Begleitpflanzen der alten Kultur, die im Kirchspiel notiert worden sind, fehlt keine einzige im Teilgebiet I, Teilgebiet II beherbergt ihrer dagegen nur 9 (Tab. 3, S. 12). Die Vertretung ist also im letzteren Teilgebiet sehr schwach, was ja gut mit der kargen Natur und der offenbar noch relativ jungen Besiedlung dieser Gegend im Einklang steht.

Obwohl die Flora des Teilgebietes I durch die Kultur eine erhebliche Bereicherung erfahren hat, machen sich hier andererseits auch die zerstörenden Kräfte der Kultur am deutlichsten bemerkbar. Sowohl mittelbar als direkt werden mehrere Pflanzenarten noch heute durch Kulturrodungen, Beweidung und Waldabbau stark beeinträchtigt.

Auf S. 14 ff. folgt ein Verzeichnis nebst Frequenz-, Fund- und Standortsangaben der im Gebiet angetroffenen Gefässpflanzenarten.